

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות

שם ביה"ס/המוסד: בלבב שלם ירוחם

שם התכנית הייחודית: מדינה וחברה

תחום הדעת: היסטוריה

מספר יחידות הלימוד: 3

סמל מוסד: 641233

הקדמה

הישיבה התיכונית אמ"ת "בלבב שלם" הוקמה בירוחם לקראת שנה"ל תשס"ז, ומונה בשנת הלימודים תשע"ה קרוב ל-300 תלמידים ב-9 כיתות (ז-יב). עד להקמתה של הישיבה נאלץ הנוער הדתי בירוחם ללמוד מחוץ לישוב, בו לא היה קיים כלל מוסד תיכוני דתי. הישיבה התיכונית אמ"ת "בלבב שלם" נותנת מענה לאלו אשר מחפשים מוסד תיכוני ברמה גבוהה – הן לימודית, הן חינוכית-ערכית והן תורנית. תלמידי הישיבה, רובם ככולם, הינם בני יישובי הנגב – עיירות פיתוח וישובים מבוססים. מספר תלמידים מגיעים מאזורים צפוניים יותר ואף מאזור ירושלים.

חיבור בין אוכלוסיות

הישיבה התיכונית אמ"ת "בלבב שלם" הציבה לעצמה כמטרה לקדם את בני עיירות הפיתוח שבנגב הן בתחום הערכי-רוחני והן בתחום הלימודי. אנו מאמינים כי בשיטת "אינטגרציה הפוכה", קרי, משיכת אוכלוסיה חזקה אל עיירות הפיתוח ולא הוצאת בני העיירות למרכז הארץ, ניתן להגיע להישגים אדירים בקידום עיירות הפיתוח בנגב. על בסיס זה התפתחה סביב ישיבת ההסדר בירוחם קהילה בת כ-100 משפחות שהגיעו להשתקע בירוחם, ואלו סחפו אחריהם רבים מהתושבים החזקים להישאר בירוחם ולא להגר ממנה החוצה.

על מנת להוות מוסד חינוכי שימשוך את החזקים והאיכותיים שבתלמידי דרום הארץ הצבנו רף לימודים גבוה ומאתגר. לצד תלמידים אלו, הישיבה מיועדת גם לתלמידים שמתקשים יותר בלימודיהם בגין רקע סוציו-אקונומי נמוך והעדר מוטיבציה אקדמית בסביבתם החברתית. הוראה בסביבה הטרוגנית שכזו הינה משימה קשה, אך אנו מאמינים שהיא המפתח להצלחת התלמידים המתקשים וממילא לקידום מעמדם בחברה. איחוי הפערים החברתיים מתחיל מספסל הלימודים.

דרכה החינוכית של הישיבה

ייחודה של הישיבה הוא בניסיונה לפתח רגישות מיוחדת לבעיות החברה ומעורבות אישית בפתרון. ייחוד זה נובע מהשקפה רחבה העומדת לנגד עינינו, השקפה המבוססת על דבריו של מו"ר הרא"ה קוק זצ"ל:

"חוקי התורה – יש מהם שיסודותם שלמות הכלל,
ויש מהם שמשלימים את הפרט שלמותו האמיתית.
על כן, רק בהיות האדם מוכן להיטיב לעצמו, לזולתו, ולכללו
אז יוכל לעשות חוקי רצון ה' יתברך בלבב שלם."

השקפה זו הנוגעת להטבת האדם ושלמותו הרוחנית, ממוקדת בשלושה דגשים עיקריים:

- א. **בניית שלמותו הפרטית** - דבקותו בקב"ה, דבקות בתורה, ופיתוח מלא של אישיותו ושל עולם ההכרות שלו.
- ב. **ההטבה לזולת** - בניית תכונת החסד וההטבה לזולת כתכונת יסוד בעולמו הרוחני של האדם.
- ג. **הדאגה לכלל** - דאגתו של האדם לחברה ולבניית שלמותו של עם ישראל, תוך יציאה מדאגתו למעגל חייו הפרטי, כחלק מחובתו של האדם והשלמתו הרוחנית.

שלושה עקרונות אלו מהווים מבחינתנו קווים מנחים בקו החינוכי - ערכי של הישיבה:

- א. מטרתה הראשונית של הישיבה היא, לחנך ולבנות בתלמידים אהבת תורה ויראת שמים. להרחיב את עולמם התורני והכללי, ולהוות מקום המאפשר לפתח את האישיות ולהרחיבה, תוך דגש על בניית המידות כקומה יסודית להופעת התורה ולבניית שלמותו של האדם.
- ב. פרט למטרה ראשונית זו שואפת הישיבה לחנך את התלמידים ולפתח בהם את תכונות החסד והנתינה לזולת ואת תכונת היושר, ואת ראיית תכונות אלו כחלק מרכזי בהוויתו של האדם, וכביטוי חשוב לשלמותו והתדמותו לבוראו.
- מרכזיות תכונות אלו מובאת בדברי הרב קוק באגרת ק"ע המכונה איגרת החינוך: "מטרת החינוך היא להכשיר את האדם לצורתו המתוקנת שהנקודה המרכזית שבה היא לעשותו טוב וישר."
- ג. צד נוסף בדגשים החינוכיים ערכיים הוא חינוך התלמידים לבניית חיים הפונים לעם ישראל תוך הבנת הערך העליון באחדותו. חינוך הנותן דגש על מעורבות, שותפות ומסירות למשימות ולאתגרים הלאומיים על גווניהם השונים, ורואה בהם חלק מרכזי בשאיפותיו של האדם. נקודת המוצא לשאיפות אלו, היא הרצון להיות שותפים בקדום המהלך הגדול של שיבת עם ישראל לארצו, קיבוץ הגלויות שלו, ובניית קומתו הלאומית בארץ ישראל, מתוך ציפייה להופעת התוכן הערכי והרוחני בתוך מהלך זה. מתוך יסודות אלו נובעת השאיפה לבנות בתלמידים הזדהות מלאה עם המדינה ונכונות לקבל אחריות לקידומן של המשימות השונות הניצבות בפניה ולהשפיע על כוונה הערכי והרוחני.

תוכנית ייחודית – 'מדינה וחברה' (מו"ח)

- הישיבה התיכונית אמ"ת "בלבב שלם" שמה לה למטרה לחנך את תלמידיה לרגישות חברתית ולהבנת המצוקות החברתיות של מדינת ישראל, מתוך הבנה שהעיסוק בנושאים אלו הוא צו השעה והוא גם הבסיס של העולם התורני שאנו מנסים לבנות.
- 'מגמת מו"ח' נולדה מתוך תחושה כי יש צורך לפתח אצל תלמידינו את הידע ההיסטורי והאקטואלי הדרוש להבנת המצוקות החברתיות, ולהכניסו לתוכנית הלימודים במערך מסודר.
- התוכנית היא פרי יוזמה של הנהלת הישיבה, והיא זוכה למרב התמיכה, ההשקעה ותשומת הלב מצד הצוות החינוכי והארגוני.
- 'מגמת מו"ח' מצטרפת, כנדבך עליון, לשיחות ולדיונים החינוכיים בנושאים חברתיים המתקיימים תדיר בישיבה, ולפעילות ההתנדבות המובנות כתוכנית רב שנתית החל מכיתה ט'.

מטרות-על:

1. קוגניטיבית: רכישת ידע והבנה מעמיקה של הסוגיות החברתיות במדינת ישראל.
2. רגשית: יצירת הזדהות של התלמידים עם הסוגיות החברתיות הנלמדות. בפירוט היחידות בולטת המטרה הרגשית המתלווה כמעט לכל שיעור, וביסודה קשורה ליצירת הזדהות אצל התלמידים עם תחושותיהם של האנשים באירועים וביסודיותם בהם מדובר.

3. ערכית-חברתית: העלאת המודעות החברתית של התלמידים, והבאתם לפעולה בתחומים חברתיים בהווה ובעתיד. מטרה זו חופפת על התוכנית כולה, ובכל יחידה מוקדשים לכך שיעורים הנוגעים ישירות במעורבות ובעשייה.

יחידות הלימודים

התוכנית המוצעת כוללת שתי יחידות לימוד ייחודיות, שיתוספו לשלוש יחידות במסלול הרגיל של לימודי היסטוריה (שתי יח"ל חובה ויחידה נוספת של עבודת חקר).

עבודת החקר ('היחידה השלישית', ע"פ הגדרות מפמ"ר היסטוריה בחמ"ד) נכתבת אמנם במסלול הרגיל של מקצוע היסטוריה מורחב, אך נושאי העבודות קשורים באופן הדוק לתכנים של היחידות הייחודיות שיפורטו להלן, כך שהתלמיד עוסק בתכנים אלו גם בלמידת חקר אישית בנושא בו בחר ואליו הוא קשור.

שתי היחידות שיפורטו להלן בנויות כל אחת באופן ייחודי, והן משלבות חומרי למידה ודרכי העברה שונים ומגוונים.

יחידה א'

העליות לארץ בין השנים תש"ח-תשכ"ז (1948-1967), קליטתן והשפעותיהן ההיסטוריות והאקטואליות על החברה הישראלית – היווצרות פערים ופריפריה חברתית בחברה הישראלית.

היחידה עוסקת בפערים החברתיים ובפריפריה החברתית בעיירות הפיתוח ו'השכונות', תוך בחינת התהליכים החברתיים, התרבותיים והכלכליים מאז העליה המונית עם קום המדינה, וההתמודדות עם הבעיות בתקופת השונות. לנושא זה מוקדשת יחידה שלמה, והוא נלמד באופן נרחב ומעמיק.

הבחירה בנושא זה נובעת הן מחשיבותו ומרכזיותו בהווה הישראלית בעבר ובהווה, והן מקרבתו ומהלונותו שלו לעולמם של התלמידים, שרבים מהם הינם תושבי עיירות הפיתוח והפריפריה.

אחד הצירים המרכזיים של הקיטוב בחברה הישראלית הינו הציר מרכז-פריפריה, שגורם מרכזי בהיווצרותו הינו הגורם העדתי-תרבותי. סוגיית מיזוג הגלויות ויצירת חברה ישראלית עמדה לפתחה של המדינה מייד עם הקמתה (ואף קודם לכן), והיא לוותה בתהליכים הרי משמעות לפניה של החברה הישראלית עד היום – פיזור האוכלוסיה ויצירת עיירות הפיתוח, מערכת החינוך ומדיניות כור ההיתוך, המחאה העדתית והשפעתה על התהליך הפוליטי ועוד.

היחידה בנויה על ציר היסטורי, שראשיתו עם קום המדינה והעליה ההמונית, ואחריתו בתקופתנו אנו. הכותרת תוחמת את העליות הנידונות בין השנים תש"ח-תשכ"ז, כיוון שבשנים אלו, פחות או יותר, התעצב השלד הבסיסי של החברה הישראלית. (אין כאן עיסוק, למשל, בעליות מבריה"מ ומאתיופיה, שיימדו במסגרת יחידה ב'). אך השלכותיהן של העליות שבשנים הללו ושל קליטתן מתפרסות על פני כל שנותיה של המדינה, וכך הן נידונות ביחידה זו, עד לתמונת המצב האקטואלית לימינו.

נושאי משנה

ניתן לחלק את היחידה לשלושה נושאי משנה: א. עליה. ב. קליטה. ג. מתחים, מאבק והתמודדות.

א.

עליה: חלק זה פותח בעליה לארץ ישראל לאורך הדורות – הגורמים המניעים והגורמים המונעים, ומסביר את המצב המיוחד שנוצר עם קום המדינה והביא לעליה ההמונית. עיקרו של חלק זה עוסק בסקירת העליות השונות בעשורים הראשונים למדינה. למטרה זו נבחרו מספר מדינות אירופיות: פולין, רומניה, גרמניה והונגריה, וכמה מארצות האסלאם: תימן, עיראק ומרוקו. ביחס לכל מדינה נסקרים הדברים הבאים: מצב הקהילה היהודית במאה ה-20 – דמוגרפיה, מצב סוציו-אקונומי והשכלתי, זיקה דתית, זיקה לציונות; עליה לפני קום המדינה ותרומתה לדמותו של היישוב היהודי; מצב היהודים שם עם קום המדינה; העליה לארץ לאחר קום המדינה – מספרים, תקופת העלייה ומאפיינים שונים.

מטרת חלק זה הוא הכרת העליות ומאפייניהם, יחד עם הצגת הדומה והשונה בין עולי אירופה לעולי ארצות האסלאם, וכן בין מדינות שונות בתוך אותו 'גוש'. למשל – ההבדל בין יהודי ארצות האסלאם, החיים בקהילות בארצות מוצאם, לבין רוב עולי אירופה בשנים הראשונות, המרוכזים במחנות העקורים במערב אירופה; הקושי החוקי בעליה דרך מסך הברזל במזרח אירופה מול הקשיים החוקיים והכלכליים המוערמים על יהודי ארצות האסלאם; ההבדל במצב הכלכלי וההשכלתי בין יהודי תימן ויהודי עיראק; ההבדל ביחס השלטונות והסביבה המוסלמית בין יהודי עיראק ויהודי מרוקו.

העיסוק בשלב זה בעליה מן הארצות השונות גם לפני קום המדינה מסייע להציג את תמונתו של היישוב היהודי בארץ ואת אופיו התרבותי, ולמעשה את דמותה של המדינה הצעירה הקולטת. למשל: העיסוק ביהדות פולין ובעלייתה טרם הקמת המדינה מאפשר להבין את התמונה הפוליטית המפלגתית בארץ, שהיא במידה רבה שיקוף של העולם הפוליטי המקומי של יהודי פולין; העיסוק בעליות השונות של יהודי תימן לפני קום המדינה ומצבן בארץ מסייע בהבנת מערכת היחסים הבין-עדתית וסוגיית הדימוי העדתי עם קום המדינה.

למעשה, על בסיס הסקירה שמתבצעת בחלק הראשון של היחידה ניתן יהיה לעסוק בהמשך בסוגיות המורכבות של קליטת העולים.

ב.

קליטה: חלק זה עוסק בהיבטים שונים של קליטת העליה בעשורים הראשונים למדינה. הוא פותח במשימות הטכניות שרצו לפתחה של המדינה, ואופן ההתמודדות עימן, למשל: מזון, דיור ותעסוקה. בהקשר זה תעסוק היחידה בין השאר בנושאים הבאים: מחנות העולים והמעברות; מדיניות הצנע; יצירת מקומות עבודה ועבודות יזומות.

לאחר מכן הוא יעסוק בדילמות מרכזיות במדיניות הקליטה ביחס ליחס לעליות מארצות שונות, למשל: הסלקציה ומכסות העליה בעליית יהודי צפון אפריקה; העדפת עולי אירופה לעניין הדיור; מדיניות פיזור האוכלוסיה והקמת עיירות הפיתוח; מדיניות כור ההיתוך והניסיון ליצירת חברה ישראלית חדשה.

בשלב זה עולים על פני השטח סוגיית הדימוי והיחס לעליות השונות. ייעשה דיון בסוגיות אלו בהתייחס לדימוי של שארית הפליטה מאירופה ושל עולי ארצות האסלאם בעיני הממסד והחברה הקולטת.

סופו של חלק זה יעסוק בחוויות הקליטה של עולי ארצות האסלאם ובתהליכים החברתיים שעברו עליהם בארץ. בשלב זה יעמוד במרכז הדיון השבר התרבותי שעבר על עולי ארצות המזרח, נוסף על הקשיים הפיסיים, שהיווה גורם מרכזי בהיווצרותם של כוסי המצוקה בעיירות הפיתוח ובשכונות ובהולדתה של 'ישראל השנייה'. בין הסוגיות שיידונו בשלב זה: הכמיהה לציון והאכזבה; הדעות הקדומות כלפי עולי ארצות האסלאם; אבדן המעמד החברתי; היחס לדת, למסורת ולמורשת מצד החברה הקולטת לאור מדיניות כור ההיתוך; התערערות הבסיס המשפחתי ושבר דמות האב.

ג. **מתחים, מאבק והתמודדות:** חלק זה יעסוק בסוגיה המכונה 'השד העדתי' – פערים ומתחים בין חלקים בחברה הישראלית על הציר החברתי-עדתי.

ראשיתו של חלק זה תעסוק במאבק החברתי המזרחי במדינת ישראל, החל בהתמררות והמחאה במעברות, אירועי ודי סאליב, ותנועת הפנתרים השחורים בסוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70, דרך ההיבט הפוליטי של המאבק – מהפך '77, בחירות '81 ו'הצ'חצ'חים', מפלגת ש"ס ו'החזרת העטרה ליושנה', ועד לאקטואליה בת ימינו – תנועת 'הקשת הדמוקרטית המזרחית ובי"ס קדמה', משפט דרעי והסערה הציבורית שסביבו, והמאבק המתקשר בין ה'בובלילים' ו'הפרידמנים' בתוכנית האח הגדול ובאמצעי התקשורת כולם.

בהמשך תועלה תמונת המצב העדכנית בפריפריה – נתונים עדכניים במגוון תחומים – חינוך והשכלה, תעסוקה ושכר, דיור ורמת חיים; ייצוג של תושבי הפריפריה בתחומים מובילים – פוליטיקה, ביטחון, אקדמיה, תקשורת, תרבות ובידור ועוד; הזדהות של תושבי הפריפריה עם המדינה ומוסדותיה – הצבעה בבחירות, שירות צבאי ועוד.

מתוך תמונת המצב יתקיים דיון בבעיות הפריפריה ועיירות הפיתוח – חינוך, תעסוקה, ריחוק מן המרכז, דימוי, עזיבת אוכלוסיה חזקה.

לסיום יידונו נסיונות המדינה לפתור את הבעיות ולהביא לצמצום והעלמת הפערים החברתיים, למשל: נתינת עדיפות תקציבית ליישובים באזורי פיתוח; הקלות במיסים; מענקים למפעלים. וכן תוכניות מערכת החינוך, למשל: אפליה מתקנת ל'טעונו הטיפוח'; תוכנית האינטגרציה; תמריצים למורים. תישאל השאלה האם ההשקעות הרבות של המדינה הביאו לתוצאות המיוחלות, ויתקיים דיון מסכם, בשאלת עתידה של הפריפריה.

בחלק הסופי יושם דגש על מקומה החשוב של אוכלוסיה חזקה בעיירות הפיתוח – הן אוכלוסיה מקומית חזקה שנשארת ולא עוזבת למרכז הארץ, והן אוכלוסיה ממכרז הארץ שמתיישבת בפריפריה – בקידומן של עיירות הפיתוח, בצמצום הפערים, ובשינוי הדימוי השלילי שדבק בהן לדימוי חיובי ואטרקטיבי. דגש כזה מערב גם את התלמידים עצמם מבחינה חינוכית-ערכית בסביבתם הקרובה, ובמידה מסויימת מקנה להם 'מצפן חברתי' להמשך דרכם.

יחידה ב'

פריפריה חברתית וגיאוגרפית במדינת ישראל: הידחקות לשוליים, היבדלות מרצון והשתלבות – מגזרים ותופעות חברתיות במדינת ישראל

יחידה זו עוסקת בארבע סוגיות חברתיות, שלכל אחת מהם מוקדש פרק ובו מערך פעילות של בין 20-25 שעות. הנחת היסוד של התוכנית כולה, כפי שנכתבה לעיל בפרוט היחידה הראשונה, היא שאחד הצירים המרכזיים של הקיטוב בחברה הישראלית הינו הציר מרכז-פריפריה. יחידה זו תעסוק באופן יותר ממוקד במשמעות הפריפריה בחברה הישראלית ובצורותיה השונות.

בשונה מן היחידה הראשונה, המושתתת בעיקר על לימוד עם המורה בכיתה (אם כי באמצעי הוראה רבים, מגוונים וייחודיים) מערכי יחידה זו כוללים סיורים לימודיים, מפגשים עם דמויות העוסקות ופועלות בנושאים הנדונים, סדנאות, לימוד מקורות ועוד.

ביחידה זו גם הנושאים הינם מגוונים. שני פרקים עוסקים בעליות מארצות שונות, שלהן מאפיינים, בעיות ודרכי התמודדות שונים. פרק אחר עוסק במגזר חברתי ייחודי, ופרק נוסף – בחבל ארץ שהאתגרים שהוא מציב מורכבים במיוחד, וההזדמנויות שהוא טומן בחובו מיוחדות ומרתקות. המשותף לנושאים אלו הוא הצגת הפנים המגוונים של החברה הישראלית, על אתגריה ותקוותיה. בנוסף, ואולי החשוב מכל, כל אחד מארבעת נושאים אלו מייצג סוג אחר של פריפריה הקיימת במדינת ישראל, כשהרצף המוצג ביחידה הוא בין מגזרים המוגדרים כפריפריה על ידי החברה בניגוד לרצונם לבין מגזרים שמתוך בחירה והחלטה מודעת הפכו עצמם לפריפריה בחברה הישראלית, גיאוגרפית או חברתית.

כמו ביחידה א', גם כאן הציר המתודי הינו היסטורי. כל פרק עוסק ראשית כל בהשתלשלות ההיסטורית של הסוגיה הנדונה, ולבסוף נוגע בשאלות האקטואליות לימינו. כמובן שהרקע ההיסטורי של כל פרק נפרד מצומצם בהיקפו יחסית לנושא הנדון ביחידה א', ובכל זאת ניתן מקום רב לרקע זה.

הפרקים: א. העליה מבריה"מ לשעבר וקליטתה. ב. העליה מאתיופיה וקליטתה. ג. החברה החרדית. ד. הנגב – סוגיות עכשוויות.

א. **העליה מבריה"מ לשעבר וקליטתה:** העליה מבריה"מ לשעבר מתחילת שנות ה-90 ועד היום הביאה ארצה כמליון איש, המהווים כמעט 20% מן האוכלוסיה היהודית במדינת ישראל. עליה זו שהחלה בגל עצום עם נפילת המשטר הקומוניסטי בבריה"מ ועימה גם 'מסך הברזל' הביאה עימה תקווה וברכה גדולה הן מבחינה דמוגרפית והן התרומה לאקדמיה, למדע ולתחומים נוספים. אך לצד התקווה ישנם גם קשיים ודילמות.

במסגרת פרק זה יכירו התלמידים ראשית כל את סיפור יהדות בריה"מ מעבר למסך הברזל, את אסירי ציון, ואת המאבק העולמי למענם.

ההמשך יעסוק בנתוני העליה בשנות ה-90, בתרומתה למדינה ובדימויה בעיני החברה הקולטת. יתקיים סיור להכרת תופעת 'רוסיה הקטנה' – שמירה על אוטונומיה תרבותית רוסית בתוך ריכוזי אוכלוסיית עולים, וכן מפגש עם אנשי מקצוע בנושאי קליטת נוער עולה והשתלבותו בחברה הישראלית.

סוגיה נוספת שתועלה לדיון היא סוגיית יהדותם, והבעייתיות של הגדרת היהדות ע"פ חוק השבות וע"פ ההלכה. יתקיימו מפגשים עם דיין בבית-דין לגיור ועם שליח סוכנות העומדים מול דילמות לא פשוטות בנושא זה.

סיכום פרק זה יהיה חיבורו לנושא הכללי. מתוך לימוד הנושא תעלה בבירור שאלת המעמד המיוחד אליה נקלעו ציבור עולי רוסיה כיום כשמצד אחר מדובר בהשתלבות אך מצד שני מדובר ב"התבצרות תרבותית".

ב. **העליה מאתיופיה וקליטתה:** עליה מאתיופיה הינה ייחודית מבחינות רבות – קהילה יהודית שחייתה בנתק משך מאות ואולי אלפי שנים, ושמרה על זיקה בוערת לעם ולארץ, אך מאידך ישנם פערים עצומים בינה לבין החברה הישראלית, החל מצבע עור, השפה, שוני עצום באורח החיים ובתרבות, וכלה בפערי השכלה הבאים לידי ביטוי במצוקה סוציו-אקונומית בארץ, בדימוי ובדעות קדומות. האתגר שבקליטת עליה זו באופן מוצלח הינו גדול, גם לאור השגיאות שנעשו עם קליטת עולי ארצות האסלאם בשנות ה-

50. סוגיה חברתית זו נמצאת עדיין במצב של התהוות, גם לאור העובדה שהעליה מאתיופיה עדיין נמשכת.

לתלמידי ישיבת 'בלבב שלם' עניין מיוחד בפרק זה, כיוון שהם עוסקים בשנה האחרונה באימוץ מרכז הקליטה בטללים שברמת הנגב. תלמידי כתה יא בישיבה הקימו במקום סניף של תנועת 'בני עקיבא', והם מקיימים פעילות במקום אחת לשבוע, וכן באים לשבת שלמה אחת לכמה זמן. קשר נוסף לנושא זה קיים דרך תוכנית 'יעדים' למנהיגות חינוכית בעדה האתיופית, שקיימת קרוב לעשר שנים בישיבת ההסדר בירוחם, שתחת חסותה קמה גם ישיבת 'בלבב שלם'.

פרק זה יחל בסקירה ההיסטורית של קהילת יהודי אתיופיה והקשר שלה עם כלל העם היהודי. בהמשך יעסוק הפרק בעליה לארץ במבצעים הגדולים – מבצע משה ומבצע שלמה, ובקליטת העולים בארץ – מרכזי הקליטה וקליטת הקבע.

הסוגיה הסוערת ביותר סביב העליה מאתיופיה היתה שאלת יהדותם של העולים. יתקיים מפגש שיעסוק בגישות השונות לנושא, בפתרונות שהוצעו, ובמחיר ששלמה העדה האתיופית והחברה הישראלית בעקבות הקשיים בנושא זה. מפגשים נוספים יעסקו בסוגיה הטעונה של בני הפלשמורה והויכוח סביב העלאתם ארצה, ובסוגיית התנגשות מנהגי העדה האתיופית עם הלכה היהודית המקובלת, שמהווה מכשול קשה בהשתלבות בני העדה בעולם הדתי.

סיור לימודי יתקיים במטרה להכיר את מצבה של העדה האתיופית בארץ כיום, עד כמה הצליחה או נכשלה המדינה בקליטת העולים, ומהן בעיותיה של חברה זו כיום.

לסיכום תיערך פעילות מיוחדת במרכז הקליטה בטללים עם ילדים עולים, שתלווה במפגש הכנה ומפגש סיום.

גם בפרק זה, הסיכום יעסוק בחיבור לנושא הכללי של היחידה כולה. נעמוד על העובדה שהעדה האתיופית מביעה רצון רב להשתלב בחברה הישראלית, אך רצון זה הוא לצערנו לא הדדי ובמדינת ישראל עולי אתיופיה הפכו לפריפריה חברתית מתוך אונס ולא מתוך רצון.

ג. **החברה החרדית:** החברה החרדית הינה תופעה חברתית מיוחדת ומרתקת, שהרלוונטיות שלה לחייה של מדינת ישראל רבה, למרות שלכאורה היא שומרת ריחוק מן השיח הישראלי המרכזי. עניין יתר ישנו דווקא לציבור הציוני הדתי, שבמידה רבה עולמו קרוב מאוד לעולם החרדי, אך מאידך ישנו ריחוק וחוסר היכרות אמיתית בין ציבורים אלו.

ראשיתו של פרק זה תעסוק בהיווצרותה והתפתחותה של היהדות החרדית כתגובה לאמנציפציה וחדירת ההשכלה לעולמם של יהודי אירופה, ובהמשך – יחסה של החרדיות, על אגפיה וגווניה השונים, אל הציונות ואל מדינת ישראל.

במסגרת הפרק ייערך סיור בשכונות החרדיות במרכז ירושלים, בו יכירו התלמידים מקרוב את הפרהסיא החרדית, ממנה ניתן ללמוד על אורח החיים של ציבור זה. כן ייערך מפגש עם דמות רבנית חרדית שתשוחח עם התלמידים על האידיאולוגיה החרדית והיחס לסוגיות אקטואליות דוגמת גיוס לצבא, השכלה אקדמית, היחס לכלל החברה הישראלית ועוד.

בסיום הפרק ייערך מפגש עם איש מקצוע, שיעסוק במגמות עכשוויות בחברה החרדית, התמודדות עם קשיים ואתגרים, היפתחות כלפי החברה הסובבת, והשתלבות במערכות השונות במדינה.

סיכום הפרק יהיה על "היבדלות מרצון מול הכרח ההשתלבות" ובו תוצג החברה החרדית כמגזר שממצב את עצמו כפריפריה חברתית מתוך בחירה על אף שהמציאות מכריחה לא פעם השתלבות רבה יותר בחברה הישראלית.

ד. **פריפריה מרצון בנגב- מהחלוצים עד חוות הבודדים:** פרק זה אינו דן במגזר מסויים, אלא עוסק במכלול בעיותיו של אזור הנגב. מאז ראשית ימי המדינה מהווה הנגב מעין אבן בוחן לעמידה באתגרים ולפיתוח המדינה. דוד בן גוריון טבע את האמירה "בנגב יבחן העם בישראל", ובעקבותיו עוסק פרק זה בסוגיות השונות הקשורות לנגב – על בעיותיו הקשות והפוטנציאל הגדול הטמון בו אך מהזוית של הפריפריה הגיאוגרפית והחברתית. נושא זה נבחר כמובן גם בזכות קרבתו הפיסית והתודעתית לשיבת 'בלבב שלם' ולתלמידים.

הפרק יפתח בסקירה כללית – מצבו של הנגב כיום מן התחינות השונות, והתהליכים שעברו עליו מאז ימי המצפים טרם קום המדינה, דרך שנות המדינה הראשונות ועד ימינו. כן יתקיים מפגש שיעסוק ביחסה של המדינה לנגב כיום – חקיקה, מדיניות ביצוע, תוכניות, הישגים וכשלונות.

יתר הפרק יורכב מספורים הקשורים לשני מגזרים המייצגים בנגב את נושא הפריפריה מרצון: החלוצים אז ובדורנו וחוות הבודדים. (יצויין כי אחד הנושאים המרכזיים ביחס לנגב – הפריפריה החברתית ועיירות הפיתוח – תופס נתח גדול מן היחידה הראשונה בתוכנית זו).

בסיכום פרק זה נעמוד על כך שבעיסוק בנושא הנגב נחשפנו לתופעות של "פריפריה מתוך רצון", לא רק גיאוגרפית אלא גם חברתית. הן החלוצים, אז והיום, והן ה"בודדים" מייצגים פריפריה גאה ושלמה עם עצמה, שלא מוותרת על חיבור מלא עם מדינת ישראל על אף החיים הפריפריאליים שבחרה לעצמה.

כל אחד מנושאים אלו יכלול שתי מטלות – ד"ח סיום, ד"ח מפגש ועוד (כפי שמובא במערך המפורט) – סה"כ 8 מטלות. מטלות אלו יהוו רכיב משמעותי בציון הסופי.

מדידה והערכה:

ציוני התעודה והציונים הסופיים יינתנו ע"פ החישובים שלהלן:

הציון הסופי ביחידה א' יינתן על פי שקלול הציון במבחן המסכם, מבחנים ובחנים לאורך השנה, נוכחות, השתתפות ותרומה לשיעורים. השקלול יתבצע באופן הבא: מבחן מסכם-50%; 2 מבחני מחצית-20%; בחנים-10%; נוכחות-10%; שיקול דעת המורה ע"פ השתתפות ותרומה לשיעורים-10%.

הציון הסופי ביחידה ב' יינתן על פי שקלול ציוני המטלות, בחנים, נוכחות, השתתפות ותרומה לשיעורים, לסיורים ולמפגשים. השקלול יתבצע באופן הבא: מטלות-50%; בחנים-15%; נוכחות-20%; שיקול דעת המורה ע"פ השתתפות ותרומה לשיעורים-15%.

ציוני המחצית בתעודה יינתנו כך שכל יחידה תהווה 50% מהציון הכולל. יחידה א': מבחן מחצית-50%; בחנים-20%; נוכחות-15%; שיקול דעת המורה ע"פ השתתפות ותרומה לשיעורים-15%. יחידה ב' – באופן זהה לשקלול הציון הסופי.

צוות בניית התוכנית והוראתה:

התוכנית נכתבה והועברה בשנים הראשונות ע"י ד"ר חיים אלבוים, שהינו בוגר ישיבת הסדר בירוחם ותושב המקום, בעל תואר שני ושלישי במחלקה לימודי א"י באוניברסיטת בר אילן, ובעל תעודת הוראה ותואר B.Ed ממכללת הרצוג להכשרת מורים.

בשנים האחרונות מלמד את התוכנית זאב לוין, מן המחנכים הותיקים בישיבה ובעל תואר B.Ed בלימודי ארץ ישראל ממכללת הרצוג להכשרת מורים.

מלווה באופן צמוד ומשתתף בהוראת התוכנית מנהל הישיבה ומייסדה, מר צוריאל רובינס, אשר בין השאר הקים ועמד בראש תוכנית 'יעדים' למנהיגות חינוכית בקרב העדה האתיופית בישיבת הסדר בירוחם.

התוכנית נבנתה תוך התייעצות מעמיקה עם ד"ר אבי פיקאר, מן המחלקה ללימודי א"י באוניברסיטת בר אילן, החוקר את העליות בראשית ימי המדינה ואת היווצרות הפערים החברתיים, ועם אבי ורשבסקי, ראש תחום חברה ורוח במט"ח, שניהם תושבי ירוחם.

חברי הצוות הנזכרים לעיל עסקו שנים רבות בהדרכת בני נוער וקבוצות מבוגרים בנושא החברה במדינת ישראל במסגרת 'מדרשת ביחד' בירוחם, שנושא זה עומד בראש סדר היום של פעילותה החינוכית זה 25 שנה.

תלמידים:

כאמור, ישיבת 'בלבב שלם' משלבת תלמידים מאוכלוסיות שונות, ומחנכת להכרת חשיבות העשייה החברתית בקהילה ובמדינה. התלמידים מתחנכים והופכים לשותפים מלאים לכיוון ערכי זה, ומבינים את חשיבות לימוד הנושאים האמורים, ועל כן ישנה נכונות רבה מצד התלמידים להצטרף לתוכנית.

התוכנית מוגדרת כמגמת רשות, נוסף על מגמה ראשית 'סטנדרטית', כך שההצטרפות לתוכנית הינה על בסיס התנדבותי לגמרי. הלימודים אמורים להתפרס על פני כשנה וחצי – ראשיתם בכתה י"א ועיקרם בכיתה י"ב.

ייחודיות התכנית:

התכנית לא באה להחליף את יחידות החובה, אלא כתוספת. מחיפוש בתוכניות הלימודים ומבירור עם מפמ"ר היסטוריה ואזרחות בחמ"ד ועם ראש היחידה לתוכניות לימודים מיוחדות עלה כי אין בנמצא, למיטב ידיעתנו, תוכנית דומה המתמקדת בתכנים החברתיים הנזכרים לעיל.

יחידה א': בתוך תוכנית החובה ישנו פרק אחד (פרק א' בתוך חלק 7) שכותרתו: 'קִיבוץ גלויות – העלייה הגדולה, מדיניות ובעיות עליה וקליטה'. המקום שניתן בפועל לנושא זה הוא מצומצם מאוד, ואינו מאפשר הבנה מעמיקה ויצירת הזדהות עם הנושא מה גם שבתוכנית הלימודים אין כל נסיון להוביל נושא זה לתחום האקטואלי. בנוסף, התוכנית מרחיבה את היריעה בכיוונים שונים – למשל בעיסוק בקהילות ובעדות הבולטות בתוך העלייה ההמונית, בהתמקדות בהיבט החברתי והנפשי של כור ההיתוך ותוצאותיו, ועד לדיון בהשלכות החברתיות המאוחרות.

יחידה ב': למיטב ידיעתנו, לא קיימת תוכנית דומה העוסקת במגוון הבעיות חברתיות האקטואליות.

יחידה ראשונה:

העליות לארץ בין השנים תש"ח-תשכ"ז (1948-1967), קליטתן

והשפעותיהן ההיסטוריות והאקטואליות על החברה הישראלית –

היווצרות פערים ופריפריה חברתית בחברה הישראלית

דרכי הערכה	ביבליוגרפיה נוספת למורה	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרכי למידה	מושגים מרכזיים	מטרות לביצוע	פירוט	נושא 'ומס' שעות	חטיבה 'ומס' שעות
♣	♣	♣ שיר השיירה	♣ דיון מונחה : מהו הדבר החשוב היום לחיזוק החברה? ♣ השמעת שיר	♣ לכידות חברתית ♣ חוסן לאומי	♣ רגש וערכים – הכרת חשיבות העיסוק בנושאים חברתיים.	♣ מצב החברה כמרכיב מרכזי בחוסן הלאומי ♣ הכרת התהליכים החברתיים במדינה – תנאי וגורם ללקיחת אחריות	חשיבות הנושאים החברתיים 1 ש'	פתיחה 1 ש'

<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>הקדמה לספר העליות בעריכת מרדכי נאור, ההוצאה לאור של משרד הביטחון, 1991.</p>	<p>פיוטים וקטעי תפילה הממחישים את הכיסופים לציון. 'על אם הדרך'/אלתרם ן – סיכום</p>	<p>פרונטלי דפי מקורות- "הכיסופים בעיני הפייטנים" השמעת חלק מהפיוטים ודיון בנושא "למה התכוון המשורר"</p>	<p>כיסופים לציון ציונות אמנציפציה התבוללות עליה והגירה </p>	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם הכיסופים לעליה, ועם תחושות היהודים בתפוצות לאורך הדורות. חשיבה – עליה או הגירה – הגדרות ובחינה היסטורית.</p>	<p>מניעים – כיסופי הדורות, אידיאולוגיה ציונית, אנטישמיות ורדיפות. מניעות – פסיביות ודלדול כוח, 'החיים הטובים', התבוללות, אידיאולוגיות של השתלבות, מרחק וקשיי דרך, ארץ נידחת ושוממה, שלטון עויין. עם קום המדינה - התעצמות מקסימלית של המניעים, וצמצום גדול של המניעות</p>	<p>המניעים והמניעות לעליה לאורך הדורות 2 ש'</p>	<p>א. עליה – כללי 2 ש'</p>
<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים 1984.</p>	<p>עיון במגילת העצמאות ובחוק השבות כהן, חיים ה. "חוק השבות", גשר, 72-73, 1972, עמ' 117-96.</p>	<p>מעבר משותף על מגילת העצמאות וחוק השבות בעזרת דפי מקורות</p>	<p>מגילת העצמאות חוק השבות</p>	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם חשיבות העליה ליהודי התפוצות ולמדינת ישראל.</p>	<p>מרכזיות העליה בחייה של המדינה - מגילת העצמאות, חוק השבות מניעי המדינה לעליה – א. הצלת יהודים. ב. ייצוב המדינה הצעירה.</p>	<p>1. רצון- חשיבות העליה בעיני המדינה 2 ש'</p>	<p>ב. העליה עם קום המדינה – רצון מול יכולת 4 ש'</p>

<p>♣ בוחן</p> <p>♣ דבורה הכהן, עולים בסערה: העליה הגדולה וקליטתה בישראל 1948-1953, ירושלים 1994. פרק שני</p> <p>♣ תקופת הצנע – סיכום ומסמכים בני התקופה באתר – מט"ח</p> <p>♣ אריה (לובה) אליאב על תקופת הצנע, בתוך: 40 שנה לתחילתה של</p>	<p>♣ קריקטורה של דוש – מנסים לאגור גשם עם סירים</p> <p>♣ לובה אליאב ויוסי אלפי – 'משני עברי המעברה' – מערכה שניה</p> <p>♣ הקלטה של דב יוסף מדבר על הצנע</p>	<p>♣ פרונטלי דפי מקורות מתוך הביבליוגרפיה</p> <p>♣ אמצעים אורקוליים-הקלטה של דב יוסף</p>	<p>♣ שביתת הנשק</p> <p>♣ מדיניות הצנע</p> <p>♣ דב יוסף</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט.</p> <p>♣ רגש – הזדהות עם מצב האזרחים במדינה הצעירה; הזדהות עם האחריות הכבדה שעל כתפי מקבלי ההחלטות.</p> <p>♣ חשיבה – מהו סדר העדיפות הלאומי הראוי – באופן כללי ובתקופה הנדונה בפרט.</p>	<p>♣ בטחוני – מלחמת העצמאות, שביתת הנשק, אזורי הספר</p> <p>♣ כלכלי – תקציב גירעוני, היעדר הכנסות, מחסור במוצרי יסוד, הצנע, השילומים</p> <p>♣ העדר תשתיות דיור ותעסוקה</p>	<p>2. יכולת-המצב במדינה הצעירה 2 ש'</p>
---	---	--	--	---	---	---

	<p>העלייה הגדולה (סקירה חדשית), משרד הביטחון – ההוצאה לאור, תל אביב 1987 ♣ תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים 1984. פרק 2 "דג פילה עם כל דבר" ♣</p>							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

השתתפות פעילה והכנת שיעורים	✣ עזריאל קרלבך, ספר החורבן, תל אביב תשכ"ז, עמ' 152- 153, 186- 190, 194- 209. ✣ ישראל רינג, איך שרדו גתלים : עדותם של 40 חברי עין- המפרץ על קורותיהם בשנות השואה. תל אביב 1995, עמ' 130.	✣ מצגת של יד ושם – הבריחה ✣ שיר – בין גבולות ✣ הטור השביעי – 'על הילד אברם'	✣ פרונטלי ✣ דף מקורות- שיר וציטוט מ"הטור השביעי" ✣ מצגת של יד ושם	✣ תנועת הבריחה ✣ מחנות העקורים ✣ ההעפלה ✣ מחנות קפריסין ✣ מחנות המעצר בארץ ✣ הרב הרצוג	✣ ידע – ראה פירוט. ✣ רגש – הזדהות עם מצבה של שאריות הפליטה ועם הדילמה לאן לפנות – הביתה או לארץ ישראל.	✣ מצב היהודים באירופה אחרי השואה – רדיפות במזרח אירופה אחרי השיבה הביתה; מחנות העקורים במערב אירופה. ✣ הרצון לעליה – אידיאולוגיה וחוסר ברירה. ✣ הסבר לגל העלייה הגדול עם קום המדינה.	העליה הבלתי ליגאלית אחרי השואה 3 ש' 3 ש'	ג. העליה הבלתי ליגאלית אחרי השואה 3 ש' 3 ש'
השתתפות פעילה והכנת	✣ אמנון טייטלבוים, פה לן יה	✣ מאמר: ורשה היהודית לפני השואה , אתר	✣ שיחה ודיון "האם לעלות לארץ מפולין?"	✣ המפלגות היהודיות בפולין ✣ העליות לפני	✣ ידע – ראה פירוט. ✣ רגש – יכולת	✣ פולין כמרכז היהודי הגדול והחשוב באירופה – מספרית, תרבותית ופוליטית.	1. פולין 3 ש'	ד. סיפורן של קהילות/ עדות

<p>שיעורים</p>	<p>(הקלטת וידאו, ירושלים 2001) פרקים 5-7.</p> <p>❖ הפיצול הפוליטי של יהודי פולין – אתר דעת פוגרום ❖ קיילצה – שני קישורים</p>	<p>'דעת'</p>	<p>❖ דפי מקורות מתוך הביבליוגרפיה ❖ הקרנת חלק מסרט</p>	<p>קום המדינה ❖ פוגרום קיילצה ❖ עליית גומולקה</p>	<p>לחוש את האוירה בה חיו היהודים בתפוצה הנידונה, הזדהות עם אורח חייהם ועם גורלם במאה ה-20 ועד העלייה לארץ (כך לגבי כל אחת מן הקהילות הבאות).</p>	<p>❖ העליה מפולין – הגדולה והחשובה מראשית הציונות ועד השואה. ❖ היהודים בפולין לפני השואה. ❖ מצב הניצולים – 'אודים מוצלים', רדיפות – פוגרום קיילצה ❖ יחס השלטונות ומסך הברזל של הגוש הקומוניסטי ❖ שנות החמישים – גל עליה חדש 'עליית גומולקה'</p>		<p>מרכזיות – מצבן לפני ועם קום המדינה וסיפור עלייתן (ללא סיפור הקליטה) 15 ש'</p>
<p>❖ השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>❖ גורל היהודים במדינות אירופה בזמן השואה (מצגת) – עמל נט רשימת מקורות בתוך: ויקיפדיה: יהדות רומניה;</p>	<p>❖ 'מגילת החורבן של יהדות רומניה'</p>	<p>❖ פרונטלי ❖ מצגת על גורל היהודים בזמן השואה ❖ דף מקורות על מגילת החורבן של יהודי רומניה</p>	<p>❖ אמנציפציה ❖ ה'פרושים' והחת"ם סופר ❖ העליה החמישית</p>	<p>❖ ראה לעיל פולין.</p>	<p>❖ מקומם של היהודים בתחילת המאה – השתלכות מול הסתגרות; מצב כלכלי-חברתי; יחס לציונות. ❖ עליות לפני השואה ❖ מצב היהודים ערב השואה. ❖ מצב היהודים לאחר השואה ❖ יחס השלטונות לעליה –</p>	<p>2. רומניה, הונגריה, גרמניה 3 ש'</p>	

	<p>העליה מרומניה – רשימת ♣ מקורות בתוך: ויקיפדיה – יהדות הונגריה ♣ יהודי גרמניה בין מלחמות העולם – מט"ח</p>					<p>מכסות עליה תמורת תשלום ♣ גלי העליה השונים</p>	
<p>♣ <i>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</i></p>	<p>♣ חיים סעדון (עורך), "עיראק", בתוך הסדרה: קהילות ישראל במזרח במאות התשע-עשרה והעשרים, ירושלים 2002.</p>	<p>♣ יוסי אלפי, עושים צחוק מההיסטוריה (כתבה ב-Ynet) ♣ <i>קטעים מתוך: סמי מיכאל, סופה בין הדקלים/אהבה בין הדקלים; אלי עמיר, מפריח</i></p>	<p>♣ פרונטלי הקרנת תמונות על עולי עירק ♣ דף עם קטעי ספרות</p>	<p>♣ ששון יחזקאל ♣ הפרהוד ♣ שפיק עדאס ♣ דוד רזיאל ♣ מבצע עזרא ונחמיה</p>	<p>♣ ראה לעיל פולין</p>	<p>♣ מספרים ♣ המצב הכלכלי והחברתי ♣ המצב הדתי – מסורת והשכלה ♣ המחותר הציונית – שיתוף פעולה עם הבריטים ♣ רדיפות – אנטישמיות מקומית והשפעת הנאציזם. ♣ יחס השלטונות לעליה ♣ מבצע 'עזרא ונחמיה' כמבצע הצלה של יהודי עיראק.</p>	<p>3. עיראק 3 ש'</p>

<p>ויקיפדיה: ♣ יהודי עיראק, ששון יחזקאל, הפרהוד, שפיק עדאס אתר 'מסורת ♣ יהודי עיראק' - הפרהוד ♣ מבצע עזרא - ונחמיה - מט"ח ♣ 'עזרא ונחמיה' - תמונות - אוסף התצלומים הלאומי ♣ אסתר מאיר- גליצנשטיין, "חידת העליה הגדולה מעיראק", פעמים 71</p>	<p><i>היונים.</i> ♣</p>						
---	------------------------------	--	--	--	--	--	--

	עמ' 25-54.						
<p>השתתפות ♣ פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>ערכת למידה ♣ – מבחר מקורות לתולדות הציונות בארצות המזרח' – תיק א' – תימן (משרד החינוך) חיים סעדון ♣ (עורך), "תימן", בתוך הסדרה: קהילות ישראל במזרח במאות התשע-עשרה והעשרים, ירושלים</p>	<p>פיוט: ר' זכריה ♣ אלצ'אהרי, 'קריה יפהפיה'. שיר: נ' ♣ אלתרמן, מרים בת ניסים מזכרונות ♣ שמואל יבנאלי – מתוך: א' יערי (עורך), זכרונות ארץ ישראל, יחק ב, עמ' 893- 903. רחל אהרוני, ♣ "על כנפי נשרים" (פרק מיומן), מתוך כתב העת 'אפיקים' גליון</p>	<p>פרונטלי ♣ מצגת מהלך ♣ השיעור הקרנת ♣ תמונות דף עם עדויות ♣ של עולים</p>	<p>חוקי השריעה ♣ אעלה בתמ"ר ♣ – כפר השילוח שמואל יבנאלי ♣ תימני כינרת ♣ 'על כנפי נשרים'</p>	<p>ראה לעיל פולין ♣</p>	<p>מספרים ♣ המצב הכלכלי והחברתי ♣ המצב הדתי – מסורת ♣ ללא מודרניזציה והשכלה התפיסה המשיחית ♣ רדיפות ♣ יחס השלטונות לעליה ♣ עליות קודמות – המאה ה-19-20 מבצע 'מרבד הקסמים' ♣</p>	<p>4. תימן 3 ש'</p>

	2002.	קא-קב <ul style="list-style-type: none"> ♣ (10/93) עמ' ♣ 56-60. ♣ 'כל כנפי – נשרים' – <u>תמונות</u> אוסף התצלומים הלאומי 					
♣ מבחן מחצית	♣ חיים סעדון (עורך), "מרוקו", בתוך הסדרה: קהילות ישראל במזרח במאות התשע-עשרה והעשרים, ירושלים 2004.	♣ פינט: ר' דוד חסין, 'אליך צורי שוכן עליה' ♣ דוד אוחיון, ימי הזית והארגון – קטע מסיפור על חיי היהודים במרוקו. ♣ שיר: ע' אטינגר, יש	♣ פרונטלי ♣ השמעת שיר ♣ הקרנת תמונות ו"מדרש תמונה" ♣ דף עדויות של עולים ממרוקו	♣ שלטון וישי ♣ 'כל ישראל חברים' ♣ המלך מוחמד החמישי ♣ הספינה 'אגוז'	♣ ראה לעיל פולין	♣ מספרים ♣ המצב הכלכלי והחברתי ♣ המצב הדתי – מסורת והשכלה ♣ רדיפות – תחת שלטון וישי, מוחמד החמישי, לאחר הקמת המדינה, פרעות ב-54' ♣ יחס השלטונות לעליה – לפני ואחרי עצמאות מרוקו, אחרי 59'. ♣ גלי העליה השונים ♣ הספינה 'אגוז'	5. מרוקו 3 ש'

	<p>על הספינה ♣</p> <p>אגוז (מתוך אתר 'ארגון פעילי המחותרת, ההעפלה ואסירי ציון בצפון אפריקה)</p>	<p>מקום (מתוך המחזמר 'קזבלן') ♣</p> <p>העליה ממרוקן – תמונות – אוסף התצלומים הלאומי</p>						
<p>השתתפות ♣</p> <p>פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>דבורה הכהן, ♣</p> <p>עולים בסערה: העליה הגדולה וקליטתה בישראל 1948-1953</p> <p>ירושלים 1994. פרק שני ורביעי תום שגב, ♣</p>	<p>קריקטורה של דוש – מנסים לאגור גשם עם סירים ♣</p> <p>שיר: יהודה פוליקר, חלון לים התיכון ♣</p> <p>שיר: חווה אלברשטיין, שרליה (שער עליה) ♣</p> <p>לובה אליאב ♣</p>	<p>פרונטלי ♣</p> <p>השמעת שירים ודיון בעקבותיהם. ♣</p> <p>דפי מקורות מתוך הביבליוגרפיה לתלמיד ♣</p>	<p>האפוטרופוס ♣</p> <p>על נכסי נפקדים ♣</p> <p>בתי העולים ♣</p> <p>מחנות העולים ♣</p> <p>מחנה 'שער עליה' ♣</p>	<p>ידע – ראה פירוט. ♣</p> <p>רגש – יכולת לחוש את קשיי הקליטה והזדהות עם תחושות העולים; הבנת האילוצים של המדינה הצעירה שהביאו לקשיים אלו. ♣</p> <p>חשיבה – מהם</p>	<p>מספרים וארצות מוצא ♣</p> <p>מחנות הצבא הבריטי; שכונות ערביות נטושות; בתי העולים; מחנות העולים ♣</p> <p>מחנה 'שער עליה' ♣</p> <p>קשיים – צפיפות, אבטלה, תברואה וטיפול רפואי, תלות, השפלה, חשש מהתקוממות ♣</p> <p>הביקורת על 'מדינת המחנות'</p>	<p>1. הפתרונות המיידיים, מחנות העולים והבעיות 2 ש'</p>	<p>ה. השנים הראשונות – קליטה פיסית 5 ש'</p>

	<p>1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים 1984 פרק ב2: "ידיים עובדות ולוחמות"</p>	<p>ויוסי אלפי – 'משני עברי המעברה' – מערכה שניה</p> <p style="text-align: center;">♣</p>			<p>הצרכים המידיים של העולים להם צריכה לדאוג המדינה (לפי סדר חשיבות)</p>			
--	--	---	--	--	---	--	--	--

<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים, 1984. פרק ב2: "ידיים עובדות ולוחמות" מרים קצ'ינסקו – 'המעברות' – מט"ח</p>	<p>לובה אליאב ויוסי אלפי – משני עברי המעברה קטעים מתוך הסרטים 'תרנגול כפרות'; סאלח שבת; הקיץ של אביה. הרב חיים סכתו, שבתי לוחות; בואי הרוח</p>	<p>פרונטלי הקרנת קטעים מסרטים דף עם ציטוטים מספרים על חיי המעברות</p>	<p>מעברות מדיניות פיזור האוכלוסיה עבודות יזומות (עבודות דחק)</p>	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – יכולת לחוש את חיי העולים במעברות – הקשיים והתקווה. אחריות המדינה ותלות בממסד מול אחריות העולים ועצמאותם – יתרונות וחסרונות.</p>	<p> יציאה ממחנות 'סגורים' ליישובים 'פתוחים'. פיזור אוכלוסיה – הפחתת לחץ מן המרכז, תועלת בטחונית 'השענת' המעברות על יישובים קיימים יצירת מקומות עבודה; עבודות יזומות 'הנצחת' הזמני המשך התלות כישלון בייצור מקומות עבודה אי מימוש הציפיה – העתק של מחנות העולים מפגש בין עדות מרמור כלפי הממסד</p>	<p>2. תוכנית המעברות חיי היום יום והבעיות 3 ש'</p>	
<p>כתיבת מכתב או של עולה או של קולט </p>	<p>א' אפרת, "עיירות הפיתוח", בתוך: צבי צמרת וחנה </p>	<p>נ' אלטרמן, 'נטל הקליטה' (הטור השביעי ב' עמ' 53-54) </p>	<p>ניתוח תחושות העולים והקולטים בעזרת סרט של הסוכנות וטור של אלטרמן </p>	<p>'מן האוניה אל הכפר' מושבי עולים עיירות פיתוח </p>	<p>ידע – ראה פירוט. </p>	<p> גלי העלייה הגדולים מצפון אפריקה – מספרים מבצע 'מן האוניה אל הכפר' הקמת מושבי העולים</p>	<p>1. העלייה מצפון אפריקה, ומדיניות פיזור </p>	<p>ו. מאמצע שנות החמישים ושנות השישים</p>

	<p>יבלונקה (עורכים): העשור הראשון: תש"ח – תשי"ה, ירושלים 1997, עמ' 103-112. רבקה גובר, אל משואות לכיש, תל אביב 1973.</p>	<p>♣ סרט תדמית של הסוכנות – "ימים ראשונים" – 1962 (ארכיון ספילברג) ♣</p>				<p>♣ חבל לכיש ♣ הקמת עיירות הפיתוח – פירוט ♣ "חלוצים בעל כרחם"</p>	<p>האוכלוסיה 4 ש'</p>	<p>5 ש'</p>
<p>♣ בוחן</p>	<p>♣</p>	<p>♣ חומרים ארכיוניים – ישיבות ממשלה ♣</p>	<p>♣ העברת ידע על המתרחש בתקופה זו באמצעות דף מקורות עם חומרים מישיבות הממשלה דאז</p>	<p>♣ הגוש המזרחי ♣ מסך הברזל ♣ עליית גומולקה</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט.</p>	<p>♣ מסך הברזל – הבעייתיות של פעילות ציונית ועליה בארצות מזרח אירופה ♣ פולין – 'עליית גומולקה' – '56-'57 ♣ רומניה – עליה מסודרת '58-'66 – הגבלות ומחיר ♣</p>	<p>2. העליות המאוחרות מאירופה 1 ש'</p>	

<p>השתתפות ♣ פעילה והכנת שיעורים ♣ משחקי תפקידים</p>	<p>♣ תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים 1984. פרק ב3: "אנשים ללא שמות" ♣ ירון צור, ארצות האסלאם", בתוך: צבי צמרת וחנה יבלונקה (עורכים): העשור הראשון: תש"ח – תשי"ח, ירושלים 1997, עמ' 76-81.</p>	<p>♣ נ' אלתרמן, 'ריצתו של העולה דנינו' (הטור השביעי ב' עמ' 55- 58); 'חריקת השער' (שם, עמ' 65-67). ♣ חומרים ארכיוניים – ישיבות ממשלה ♣</p>	<p>♣ בחינה בעזרת דף מקורות של השיקולים שהנחו את קולטי העליה. יתקיים דיון שיכלול גם משחקי תפקידים</p>	<p>♣ העליה הסלקטיבית</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט ♣ חשיבה, רגש וערכים – בחינת השיקולים בתוך הממסד בעד ונגד; הזדהות עם התחושה הקשה שלוותה את העולים.</p>	<p>♣ מכסות הגירה מצפון אפריקה ♣ הגבלות על גיל, מצב רפואי, מס' ילדים ♣ חילוקי דעות בתוך הממסד</p>	<p>1. סלקציה והגבלת עליה 2 ש'</p>	<p>ז. סוגיות מרכזיות במדיניות הקליטה 9 ש'</p>
--	--	---	--	------------------------------	--	--	---	---

<p>השתתפות ♣ פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>♣</p>	<p>♣</p>	<p>♣ דיון מונחה על העדפה ואפליה בקליטה</p>	<p>♣</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט. ♣ חשיבה, רגש וערכים – הדילמה הערכית – 'כדאיות' מול שוויון.</p>	<p>♣ העדפה בדיור ♣ החשש מפני חזרתם של עולי ארצות המערב</p>	<p>2. העדפה ואפליה 1 ש'</p>
<p>השתתפות ♣ פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>♣ 'א' אפרת, "עיירות הפיתוח", בתוך: צבי צמרת וחנה יבלונקה (עורכים), העשור הראשון: תש"ח – תשי"ח, ירושלים 1997, עמ' 103-112.</p>	<p>♣ 'נ' אלטרמן, 'נטל הקליטה' (הטור השביעי ב' עמ' 53- 54) ♣ סרט תדמית של הסוכנות – "ימים ראשוניים" – 1962 (ארכיון ספילברג)</p>	<p>♣ העברה פרונטאלית של הנושא בעקבות צפייה בסרט של הסוכנות וניתוח משותף שלו</p>	<p>♣</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט ♣ חשיבה, רגש וערכים – הבנת מורכבות שליחת העולים לאזורי הספר – משימה לאומית חשובה מול שלילת הבחירה, 'רגולציה' מול חירות הפרט.</p>	<p>♣ מושבי העולים ♣ תוכנית עיירות הפיתוח</p>	<p>3. פיזור האוכלוסיה 2 ש'</p>
<p>השתתפות ♣</p>	<p>♣ משה ליסק,</p>	<p>♣ קטעים מתוך</p>	<p>♣ בעקבות צפייה</p>	<p>♣ החינוך האחד</p>	<p>♣ ידע – ראה</p>	<p>♣ ערכי תנועת העבודה,</p>	<p>4. מדיניות</p>

<p>פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>"ארץ ישראל הראשונה וארץ ישראל השניה", בתוך: בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה 1948-1953, דליה עופר (עורכת), ירושלים 1996. צבי צמרת, ימי כור ההיתוך: ועדת חקירה על חינוך ילדי העולים, שדה בוקר</p>	<p>הסרט 'תרנגול כפרות'</p>	<p>ב"תרנגול כפרות" יתקיים דיון על מדיניות כור ההיתוך והשלכותיה המשולב בדף מקורות.</p>	<p>♣ 'גזיזת הפיאות' ♣ כור ההיתוך ♣ חוק חינוך ממלכתי ♣ מבצע הנחלת הלשון</p>	<p>פירוט ♣ חשיבה, רגש וערכים – הבנת מורכבות כור ההיתוך – הצורך ביצירת חברה חזקה ומלוכדת במדינה צעירה ומרובת בעיות מול העדפה תרבותית מסוימת ושלילת האחרת.</p>	<p>'האתוס הצברי' ♣ החינוך האחד במחנות העולים ♣ כור ההיתוך – גיבורי התרבות ומרכיביה ♣ מזרמים שונים לחינוך ממלכתי</p>	<p>כור ההיתוך 4 ש'</p>	
------------------------------------	--	--------------------------------	---	--	--	---	----------------------------	--

	<p>1993.</p> <p>♣ אריה (לובה)</p> <p>אליאב, 40</p> <p>שנה</p> <p>לתחילתה של</p> <p>העלייה</p> <p>הגדולה</p> <p>(סקירה</p> <p>חדשית),</p> <p>משרד</p> <p>הביטחון –</p> <p>ההוצאה לאור,</p> <p>תל אביב</p> <p>1987</p>							
<p>♣ השתתפות</p> <p>פעילה</p> <p>והכנת</p> <p>שיעורים</p>	<p>♣ חנה יבלונקה,</p> <p>"קליטת</p> <p>ניצולי השואה</p> <p>במדינת</p> <p>ישראל –</p> <p>היבטים</p> <p>חדשים",</p> <p>עיונים</p>	<p>♣ קטעים מתוך</p> <p>הסרטים –</p> <p>'הקוץ של</p> <p>אביה', 'עץ</p> <p>הדומים תפוס'</p> <p>♣ ח' יבלונקה.</p> <p>"משפט</p> <p>אייכמן</p>	<p>♣ פרונטלי</p> <p>♣ אמצעים</p> <p>אורקוליים</p> <p>♣ דפי מקורות</p>	<p>♣ אבק אדם</p> <p>ו'סבונים'</p> <p>♣ כצאן לטבח</p> <p>♣ משפט אייכמן</p>	<p>♣ ידע – ראה</p> <p>פירוט</p> <p>♣ רגש – יצירת</p> <p>הזדהות עם מצבם</p> <p>של ניצולי השואה</p> <p>בארץ לאור היחס</p> <p>לו זכו.</p>	<p>♣ 'איך ניצלתם?!'</p> <p>♣ 'איך הלכתם כצאן</p> <p>לטבח?'</p>	<p>1. היחס</p> <p>לשארית</p> <p>הפליטה</p> <p>מאירופה</p> <p>2 ש'</p>	<p>ת. יחסי</p> <p>ותיקים-</p> <p>עולים</p> <p>5 ש'</p>

	בתקומת ישראל, 7 (1997), עמ' 285 – 299.	והישראלים: מקץ 40 שנה" – מט"ח					
הגשת "דף צפייה"	תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים , ירושלים 1984. פרק ב3: "אנשים ללא שמות"	♣ <i>קטעים מתו</i> <i>הסרטים</i> <i>'תרנגול</i> <i>כפרות', 'סאלח</i> <i>שבת'</i> ♣ <i>ראיון עם מאיר</i> <i>כהן, ראש</i> <i>עיריית דימונה</i> ♣ <i>כתבותיו של</i> <i>אריה גלבלום</i> <i>– 'הארץ'</i> ♣ <i>המחזמר</i> <i>'קובלן'</i> ♣ <i>שירים: נ'</i> <i>אלתרמן,</i> <i>גדליה רבע</i> <i>איש; י'</i>	♣ ניתוח קטעי סרטים באמצעות "דף צפיה" ♣ ראיון עם ראש עיריית דימונה	♣ אריה גלבלום ♣ ביעור הבערות	♣ ידע – ראה פירוט ♣ חשיבה ורגש – ניתוח הפער התרבותי בין עולי ארצות האסלאם לבין האוכלוסיה הוותיקה.	♣ היחס לעולי ארצות האיסלאם כאל פרימיטיביים ♣ שלילת התרבות המסורתית ממנה הגיעו	2. 'גאווה ודעה קדומה' – היחס לעולי ארצות האסלאם 3 ש'

		אורלנד, זכריה בן עזרא						
השתתפות פעילה והכנת שיעורים	✣ יצחק בצלאל, נולדתם ציונים: הספרדים בארץ ישראל בציונות ובתחייה העברית בתקופה העות'מנית, ירושלים 2007.	✣ עיון בפיוטי עדות המזרח ✣ מבחר מקורות לתולדות הציוניות בארצות המזרח – תיקיות בהוצאת משרד החינוך ✣	✣ שמיעת וקריאת פיוטים ודיון עליהם בהנחיית המורה ✣ דפי מקורות מתיקיות משרד החינוך	✣	✣ ידע – ראה פירוט ✣ רגש – יצירת הזדהות עם הכיסופים לארץ ישראל שאפיינו את יהודי ארצות האסלאם.	✣ הכמיהה לציון כמרכיב מהותי בחיי היהודים בארצות האסלאם ✣	1. הציפייה 2 ש'	ט. עולי ארצות האסלאם – חוויות הקליטה והתהליכים החברתיים 11 ש'
השתתפות פעילה והכנת שיעורים	✣ א' שלי ניומן, "המסע הלילי: מפגשים בין עולים למקומם החדש", בתוך: בין עולים	✣ קטעים נבחרים מתוך עזריאל חזו, ארמנד – נובלה מרוקאית, תל אביב 1981	✣ דיון מונחה בעקבות קריאת קטעים נבחרים מהספר "נובלה מרוקאית"	✣ המעברות ✣ עבודות דחק	✣ ידע – ראה פירוט ✣ רגש – יצירת הזדהות עם תחושת השבר הנובעת מן הקשיים הפיסיים.	✣ ההגעה – הלם ראשוני ✣ תנאים פיסיים קשים ✣ תחושת העליבות	2. המשבר המוחשי – תנאי החיים בארץ 2 ש'	

<p>לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה 1948-1953, דליה עופר (עורכת), ירושלים .1996 ♣ משה ליסק, "ארץ ישראל הראשונה וארץ ישראל השניה", בתוך: בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה 1948-1953, דליה עופר (עורכת),</p>							
---	--	--	--	--	--	--	--

	ירושלים 1996, בעיקר עמ' 11-12						
<p>השתתפות ♣ פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>♣ משה ליסק, "ארץ ישראל הראשונה וארץ ישראל השניה", בתוך: בין עולים לוותיקים: ישראל בעלייה הגדולה 1948-1953, דליה עופר (עורכת), ירושלים 1996, בעיקר עמ' 17-19.</p>	<p>♣ קטעים מתוך: 'שברי לוחות', בתוך: חיים סבתו, אמת מארץ תצמח. ♣ קטע מתוך סדרת הטלביזיה הדוקומנטרית 'עסקה אפלה בדרום' – ד' בן סימון – הפרק העוסק באמו. ♣ 'קטעים מתוך הסרט 'מחוננות' (על ב'ס בויאר)</p>	<p>♣ דיון על השבר התרבותי והשפעותיו על החינוך דרך צפייה בקטעי סרטים</p>	<p>♣</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט ♣ רגש – יצירת הזדהות עם תחושת השבר התרבותי, הנובע מן המפגש עם התרבות הקולטת ומדיניות כור ההיתוך.</p>	<p>♣ אבדן המעמד החברתי ♣ השלטת העברית ♣ היחס למורשת התרבותית ♣ מערכת החינוך ותכניה</p>	<p>3. השבר התרבותי 2 ש'</p>
<p>השתתפות ♣</p>	<p>♣</p>	<p>♣ קטעים מתוך</p>	<p>♣ משחקי</p>	<p>♣</p>	<p>♣ ידע – ראה</p>	<p>♣ המוטיבציה של הצעירים</p>	<p>4. הרצון</p>

<p>פעילה והכנת שיעורים</p>		<p>הסרט: 'תרנגול כפרות' ✣ יהושע קנו, התגנבות יחידים (עמ' 596)</p>	<p>תפקידים בנושא הרצון להשתייך. קריאת קטעי קריאה ודיון.</p>		<p>פירוט ✣ רגש – יצירת הזדהות עם תחושותים של הצעירים המנסים להשתלב בתרבות החדשה, הקולטת. ✣ חשיבה – מהן דרכי ההשתלבות האפשריות – עד כמה הן קלות ועד כמה הן אפקטיביות לטווח קצר ולטווח ארוך.</p>	<p>להשתלב בתרבות הקולטת יחד עם השלכת תרבותם המקורית</p>	<p>להשתייך 1 ש'</p>	
<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>✣ הרצל ובלפור ✣ חקק, 'אבות ובנים לנוכח משבר העליה לארץ'</p>	<p>✣ קטע מתוך 'תרנגול כפרות' (העוף השחוט) ✣ 'קטעים מתוך הסרט 'מחוננות' (על ב'ס בויאר)</p>	<p>✣ צפייה מונחית בקטעי סרטים ✣ שיחה של המורה על המשמעות של "ש בר דמות האב"</p>	<p>✣</p>	<p>✣ ידע – ראה פירוט ✣ רגש – יצירת הזדהות עם המשברים בתוך המשפחה שנבעו מן היחס השונה של הדורות השונים אל</p>	<p>✣ מבנה המשפחה ודמות האב אצל יהודי ארצות האסלאם ✣ השפעת העליה על מעמדו כמפרנס ✣ יכולת השתלבות מהירה יותר של הדור הצעיר (עד כדי תלות של ההורים</p>	<p>5. התערערות הבסיס המשפחתי – שבר דמות האב 2 ש'</p>	

					תרבותם המקורית ואל החברה החדשה.	בילדיהם) מול אבדן סמכות האב ♣ עזיבת התרבות, המסורת והדת		
♣ מבחן מחצית	♣	♣ שיר: טיפקס, מעלה אבק ♣ קטעים מתוך: שרה שילה, שום גמדים לא יבואו. ♣	♣ עיסוק בנושא המעגל הסגור ושכונות הפיתוח דרך קטעים מהספר של שילה ודרך ניתוח השיר של טיפקס	♣ עיירות הפיתוח ♣ 'השכונות' גיבור תרבות	♣ ידע – ראה פירוט ♣ רגש – הבנת המצוקות ההיסטוריות של עיירות הפיתוח והזדהות עם תושביהן.	♣ 'בועות' של מצוקה ♣ תחושת הקיפוח והעלבון ♣ המעגל הסגור – חינוך תעסוקה ודימוי	6. היווצרות שכבות המצוקה – 'השכונות' ועיירות הפיתוח 2 ש'	
♣ השתתפות פעילה והכנת שיעורים	♣ " תום שגב, 1949 – הישראלים הראשונים, ירושלים 1984. פרק ב2: "ידיים עובדות ולוחמות	♣ מסמכים בני התקופה, מתוך: צבי צמרת, ימי כור ההיתוך: ועדת חקירה על חינוך ילדי העולים, שדה בוקר 1993.	♣ תיאור מצב הרוח במחנות עקב תנאי המחיה. ♣ דיון מפורט יותר בנושא חינוך ילדי תימן, בעזרת מסמכים בני התקופה, כדוגמא לסוגיה	♣ הזרמים בחינוך ♣ ילדי תימן	♣ ידע – ראה פירוט ♣ חשיבה – דיון אודות חשיבותה של היציבות החברתית.	♣ תנאי המחיה הקשים – הפגות מקומיות במחנות ובמעברות. ♣ ההתמרמרות במחנות עולי תימן וועדות החקירה – סוגיית החינוך וגזיזת הפיאות; ילדי תימן ♣ החשיבות שמייחס הממסד לתחושות העולים מתוך חשש לחוסר יציבות במדינה	1. התמרמרות במחנות העולים ובמעברות 1 ש'	י. 'השד העדתי' – תולדות המאבק החברתי 12 ש'

			שעוררה התמרמרות רבה בקרב העולים.			הצעירה	
<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>מהפכה ותמורה בישראל ובעמים בזמן החדש, פרק 9, עמ' 287- 290.</p> <p>יפעת ויס, ואדי סליב – הנוכח והנפקד, ירושלים תשס"ז.</p>	<p>כתבה ב- Ynet: מה קרה לאיש שהבעיר את ואדי סאליב?</p>	<p>סיפור המעשה ודיון עם התלמידים על ההשלכות שלו 50 שנים לאחר מכן דרך כתבה מאתר</p>	<p>ידע – ראה פירוט חשיבה – כיצד ייתכן שאירוע פלילי מקומי גורר תגובה כה רחבה וחזקה?</p>	<p>סיפור המעשה – אירוע פלילי שהצית 'חבית אבק שריפה' של מרמור ותחושות קיפוח. התארגנות ראשונה של מחאה</p>	<p>2. מהומות ואדי סליב – המאבק הספונטני 2 ש'</p>	
<p>הגשת "דף צפייה"</p>	<p>רבורה ברנשטיין ויוחנן פרס, "מחבורת רחוב לתנועה חברתית –</p>	<p>קטע מתוך סרט: 'הפנתרים' השחורים מדברים'</p>	<p>ניתוח קטע מסרט בהתאם לחומר הנלמד באמצעות "דף צפייה". שיחה של</p>	<p>הפנתרים השחורים צ'רלי ביטון</p>	<p>ידע – ראה פירוט הפנתרים השחורים' בארה"ב ההפגנות בירושלים ההתמודדות לכנסת</p>	<p>3. 'הפנתרים' – התארגנות גדולה ראשונה 2 ש'</p>	

	הפנתרים השחורים", בתוך: יחסי עדות בישראל, יוחנן פרס (עורך), תל אביב 1976.		המורה על המשמעות של "הפנתרים".			וההתפרקות		
השתתפות פעילה והכנת שיעורים	✣ חנה הרצוג, "האומנם עדתיות פוליטית", מגמות, כ"ח 1984.	✣ חנה הרצוג, "האומנם עדתיות פוליטית", מגמות, כ"ח 1984.	✣ הוראת הנושא דרך ניתוח המאמר בכיתה	✣	✣ ידע – ראה פירוט. ✣ ערכים – דיון: האם יש מקום לעדתיות בפוליטיקה?	✣ 'איחוד הספרדים ועדות המזרח' ו'התאחדות התימנים' – מפלגות עדתיות בראשית ימי המדינה ✣ מועמדים מזרחיים במפלגות אחרות ✣ מפלגת תמ"י	4. ראשית המפלגות העדתיות – נסיון למימוש כח פוליטי 1 ש'	
השתתפות פעילה והכנת שיעורים	✣ ברוך קימרינינג, קץ שלטון האחוסלים, ירושלים	✣ סדרת הטלוויזיה 'תקומה', פרק 12 – 'ישראל השניה'	✣ צפייה בפרק מהסדרה "תקומה" ודיון מונחה בעקבות כך על	✣	✣ ידע – ראה פירוט. ✣ חשיבה, רגש וערכים - דיון: סכנותיה של	✣ המהפך והצבעת המזרחים ✣ אירוע 'הצ'חצ'חים' – בחירות '81. ✣ התפלגות ההצבעה למפלגות הגדולות החל	5. מהפך '77, מנחם בגין ועדות המזרח – 'התקוממות'	

						פוליטית 2 ש'	
	2001.	♣	המשמעויות		'הצבעה שבטית'.	ממהפך 77' – עיירות פיתוח מול העשירונים העליונים.	
השתתפות פעילה והכנת שיעורים	♣ יאיר שלג, הדתיים החדשים: מבט עכשווי על החברה הדתית בישראל, ירושלים 2000. פרק עשירי – 'עטרה ליושנה' עלייתה של תנועת ש"ס. אבי פיקאר, הבחירה בש"ס – התשובה הרציונלית למצוקה	♣ תשדירי בחירות של מפלגת לשס	♣ ניתוח התופעה של מפגלת ש"ס דרך צפייה בתשדירים שלה ודרך עיון במאמר של יאיר שלג	♣ הרב עובדיה יוסף ♣ הרב ש"ך ♣ אריה דרעי ♣ רשת 'אל המעין'	♣ ידע – ראה פירוט. ♣ חשיבה, רגש וערכים – דיון: תנועת ש"ס – החזרת עטרה ליושנה או העמקת הניתוק והנצחת הפערים?	♣ ראשית המפלגה – הזרוע הספרדית של הרב ש"ך ♣ 'להחזיר עטרה ליושנה' ♣ הרב עובדיה יוסף ואריה דרעי ♣ הנסיקה: מ-4 ל-17 מנדטים ♣ בין חרדיות להשתלבות ♣ רשת החינוך: 'אל המעין'	6. ש"ס: "להחזיר עטרה ליושנה" – שינוי סולם הערכים 2 ש'

	האמוציונאלית ", תרבות דמוקרטית, 11 (2007), עמ' -151 .201 ♣						
♣ השתתפות פעילה והכנת שיעורים	♣ אלבר ממי, 'מיהו ערבי- יהודי'? סמי שלום שטרית, המאבק המזרחי בישראל: בין דיכוי לשחרור, בין הזדהות לאטרנטיבה : -1948 2003, תל אביב 2004.	♣ תוכנית 'מבט שנ' על ב'ס קדמה ♣ סמי שלום שטרית, המהפכה האשכנזית מתה – הרהורים על ישראל מזווית כהה, קובץ מאמרים 1992-1999, תל אביב	♣ ניתוח תופעת "קדמה" דרך צפייה בתוכנית וקריאה במאמרים של סמי שלום שטרית	♣ 'יהודים ערבים' ♣ סמי שלום שטרית ♣ ב"ס קדמה	♣ ידע – ראה פירוט ♣ חשיבה, רגש וערכים – דיון: האם תפיסת הקשת הדמוקטית וקדמה הינה חזרה לשורשים ולתרבות המקורית או אידיאולוגיה רדיקלית חדשה וזרה?	♣ יחסי אשכנזים – מזרחים כקולוניאליזם ♣ מזרחים – 'יהודים ערבים' ♣ קריאה לעצמאות חינוכית-תרבותית	7. הקשת הדמוקרטית המזרחית ורשת החינוך 'קדמה' – 'כפירה בעיקר' 2 ש'

	<p>♣ ש' אבי-יאיר, 'קדמה ו'אל המעין', בתוך: אפיקים 117-118, עמ' 9-10. אתר 'במה</p> <p>♣</p> <p>חדשה 'New Stage במה חדשה Tami Borsook תמר בורסוק/מחלו קת בציון - פרק חמישי - חלק א</p> <p>♣</p>	1999;						
<p>♣ <i>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</i></p>	<p>♣ מכון אדוה – נתונים עדכניים בתחומי חינוך, השכלה,</p>	♣	<p>♣ באמצעות מצגת ודפי נתונים המורה יציג לתלמידים את תמונת המצב</p>	<p>♣ העשירונים רמת היים</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט. ♣ מיומנות וחשיבה – רכישת יכולת קריאת טבלאות</p>	<p>♣ השכלה – תיכונית, אקדמית, לא פורמלית ♣ תעסוקה – אחוזי אבטלה, אופי המשרות, שכר</p>	<p>1. פערים – נתונים 2 ש'</p>	<p>יא. 'ישראל השניה': עיירות הפיתוח והפריפריה</p>

	תעסוקה ואבטלה, שכר, רמת חיים וכו'		העדכנית בנושא זה		וניתוח נתונים.			– תמונת מצב 8 ש'
<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>דו"ח מבקר המדינה 50ב 1999, פרק ראשון – ערי הפיתוח בדרום הארץ – החלקים בנושאי תחבורה ושירותים רפואיים</p>	<p>סרט: בוצ'צ'י (במאי: נתי אדלר, מתוך סדרת סרטי הדרמה 'שיעור מולדת')</p>	<p>צפייה בסרט באורך מלא ולאחריו שיחה של המורה להבהרת המושג 'פריפריה' כחורז את תוכנית הלימודים כולה</p>		<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם תחושת הניכור והריחוק – 'ישראל השנייה'.</p>	<p>ייצוג פוליטי ייצוג בתקשורת ובתרבות 'הסתדרות' – קשרים בעולם הרפואה, המשפט, העיתונות וכד' ניכור/תחושת זרות כלפי המדינה – השתתפות בבחירות כלליות מול בחירות מוניציפליות.</p>	<p>2. פריפריה פיזית – פריפריה חברתית 2 ש'</p>	
<p>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>		<p>שיר: טיפקס ושרית חדד, למה הלכת ממנו.</p>	<p>שמיעת שיר וניתוח מילות השיר כפתיח ליצירת דיון על הגירה והגירה שלילית</p>	<p>הגירה שלילית אפקט 'תחנת הרכבת'</p>	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם הרצון לצאת מן הנחשלות מול הבנת החשיבות בהישארותם של</p>	<p>החזקים בורחים – החלשים נשארים</p>	<p>3. הגירה שלילית 1 ש'</p>	

					כוחות חזקים שיכולים לתרום לשינוי.		
<ul style="list-style-type: none"> ♣ השתתפות פעילה והכנת שיעורים 	♣	<ul style="list-style-type: none"> ♣ סדרת הטלוויזיה: המשאית ♣ סרטים: סוף העולם שמאלה, ביקור התזמורת 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ צפייה בשלושה קטעי סרטים שונים שכולם נעשו על העיירה ירוחם. עיסוק בנושא הדימוי התקשורתי דרך ההשוואה בין הסרטים 	♣	<ul style="list-style-type: none"> ♣ ידע – ראה פירוט. ♣ מיומנות וחשיבה – רכישת יכולת צפיה ביקורתית – כיצד מוצגות דמויות שונות, מקומות שונים, סטריאוטיפים וכו' 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ הצגת הפריפריה בתקשורת – באקטואליה ובכלל 	<p>4. דימוי ודימוי עצמי 2 ש'</p>
<ul style="list-style-type: none"> ♣ השתתפות פעילה והכנת שיעורים 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ כתבה – ynet :(15/6/04) ♣ מחאה: ראשי עיריות דימונה וערד ♣ "מתבצרים" במצדה ♣ כתבה – הארץ :(20/2/07) 	♣	<ul style="list-style-type: none"> ♣ לימוד הנושא ועיון משותף בנאומיהם של ראשי המועצות הללו 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ מועצות אזוריות ♣ ארנונה ♣ הפשרת קרקעות לבניה 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ ידע – ראה פירוט. ♣ חשיבה וערכים – דיון: למי מגיעים כספי הארנונה של המפעלים בנגב? 	<ul style="list-style-type: none"> ♣ בין מועצה אזורית תמר לערד ודימונה ♣ בין מועצה אזורית רמת נגב לירוחם ♣ הפשרת קרקעות הקיבוצים 	<p>5. סוגיות משפטיות: שטחי שיפוט מוניציפליים, הפשרת קרקעות לבניה, 1 ש'</p>

	הצעת חוק: חלוקה שווה של ארנונה בין המועצות האזוריות לרשויות המקומיות							
♣ <i>השתתפות פעילה והכנת שיעורים</i>	♣	♣	♣ הבהרת המושגים הרלוונטיים ודיון "האם יש סיכוי לאינטגרציה"	♣ 'ביעור הבערות' טעוני טיפוח' תוכנית האינטגרציה	♣ ידע – ראה פירוט.	♣ מבצע ביעור הבערות אפליה מתקנת – 'טעוני הטיפוח' תוכנית האינטגרציה	1. חינוך – תוכניות 2 ש'	יב. התמודדות המדינה לאורך השנים 11 ש'
♣ הגשת דף המשימה	♣ דו"ח מבקר המדינה 50ב 1999, פרק ראשון – ערי הפיתוח בדרום הארץ + הפרק על משרד החינוך	♣	♣ חלוקה לקבוצות וקבלת משימה איך לשפר את מערכת החינוך בדרום	♣ אזורי עדיפות לאומית תמריצים למורים	♣ ידע – ראה פירוט.	♣ תמריצים למורים השקעה בבתי הספר	2. חינוך – הקצאת משאבים כספיים 1 ש'	
♣ <i>השתתפות פעילה</i>	♣ דו"ח מבקר המדינה 50ב	♣	♣ שיחה של המורה להבהרת	♣ עידוד השקעות הון	♣ ידע – ראה פירוט.	♣ עידוד השקעות הון הקלות במיסים	3. תעסוקה 2 ש'	

<p>והכנת שיעורים</p>	<p>1999, פרק ראשון – ערי הפיתוח בדרום הארץ</p> <p>♣ ע' מואב וי' ריינגוורץ, חוק עידוד השקעות הון בישראל: התעסוקה באזורי הפיתוח בשנים 1984-2004</p> <p>♣ כתבה – הארץ (28/10/05): מפעל שיש לו עיר (על מפעל אינטל בקרית גת).</p>		<p>המושגים ♣ משחקי תפקידים: מה היה מושך אותך לבוא לעבוד בפריפריה</p>	<p>♣ הקלות במיסים</p>				
<p>♣ הגשת דף סיכום:</p>	<p>♣ צבי צמרת, "חדלו</p>	<p>♣ קטעים מתוך 'תרנגול</p>	<p>♣ עיון משותף במאמר "חדלו</p>	<p>♣ חברת נוער 'שין שין'</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט.</p>	<p>♣ רציונל היסטוריה</p>	<p>4. מתנדבים –</p>	

<p>"דעתי על המאמר חדלו להתנדב"</p>	<p>להתנדב", שדמות, עג.</p>	<p>כפרות' ♣</p>	<p>להתנדב" תוך כדי הבאת דוגמאות המוכרות לתלמידים בנושא זה</p>	<p>♣ של"פ ♣ גרעיני תנועות נוער – תמורה, רעים, עודד</p>	<p>♣ רגש וערכים – הבנת החשיבות שבתרומה ונתינה; הבנת הסכנות שבהתנדבות – התנשאות, פיתוח תלות ועוד.</p>	<p>♣ תועלת מול נזקים</p>	<p>מהקיבוצים ועד השירות הלאומי 2 ש'</p>	
<p>♣ השתתפות פעילה והכנת שיעורים</p>	<p>♣</p>	<p>♣</p>	<p>♣ הצגת ה"מעגל הסגור" באמצעות מצגת ♣ דיון משותף על הדרכים לפריצת אותו מעגל סגור</p>	<p>♣ 'המעגל הסגור' ♣ אינטגרציה ♣</p>	<p>♣ ידע – ראה פירוט. ♣ רגש וערכים – הזדהות עם הצורך לפתרון המצוקות. הבנה כי מלבד המדינה ותושבי הפריפריה – האחריות מוטלת גם על החברה הישראלית, ובתוכה על כל אחד ואחד.</p>	<p>♣ הרציונל – אוכלוסיה חזקה שתשפר את רמת החינוך, תעודד מעסיקים לפתוח מפעלים עתירי ידע ותשפר את הדימוי ♣ הקשיים – חינוך, תעסוק ודימוי נמוכים – 'מעגל סגור' ♣ התיישבות חלוצית אידיאולוגית, אינטגרציה בין אוכלוסיות שונות, שבירת המעגל הסגור, השקעה בחינוך ותמיכה באוכלוסיה מקומית חזקה.</p>	<p>5. משיכת אוכלוסיה חזקה 2 ש'</p>	

<p>השתתפות ♣</p> <p>פעילה</p> <p>כהכנה</p> <p>למבחן</p> <p>המסכם</p>	♣	♣	<p>♣ הרצאת אורח-</p> <p>מר מיכאל</p> <p>רוזנברג, ראש</p> <p>מינהלת הקמת</p> <p>עיר הבהדי"ם</p> <p>בדרום</p> <p>♣ דיון בכיתה</p> <p>בעקבות ההרצאה</p>	♣ 'צה"ל דרומה'	<p>♣ ידע – ראה</p> <p>פירוט.</p> <p>♣ ערכים –</p> <p>חשיבות התוכנית</p> <p>כתקווה לתנופת</p> <p>פיתוח באזור הנגב.</p>	<p>♣ הקמת בסיסי הדרכה</p> <p>ומודיעין בנגב.</p> <p>♣ שידרוג תשתיות באזור</p> <p>הדרום – כביש 6, רכבת</p> <p>ישראל</p> <p>♣ יצירת מקומות עבודה</p> <p>רבים</p> <p>♣ מעבר אוכלוסיית אנשי</p> <p>הקבע ליישובים באזור –</p> <p>תנופת בניה ופיתוח.</p> <p>♣ התנגדויות הגופים</p> <p>הירוקים ופסיקת בג"ץ</p>	<p>6. פרוייקט</p> <p>'צה"ל</p> <p>דרומה'</p> <p>כמבחן</p> <p>למדינה</p> <p>2 ש'</p>	
<p>♣ מבחן מסכם</p>	♣	♣	♣	♣	♣	♣	90 ש'	סה"כ

הערה: הציון הסופי על יחידה זו מורכב מחציתו מן העבודה השוטפת ומחציתו מהמבחן המסכם.
בחלק של העבודה השוטפת מורכב הציון מהמרכיבים הבאים: 2 מבחני מחצית – 10% כל אחד, בחנים במהלך השנה- 10%, נוכחות והשתתפות פעילה- 10%, שיקול דעת המורה (כגון על השקעה מיוחדת)- 10%, סה"כ לחלק זה- 50%

יחידה שניה:

פריפריה חברתית וגיאוגרפית במדינת ישראל – הידחקות לשוליים, היבדלות מרצון והשתלבות

מגזרים ותופעות חברתיות במדינת ישראל

נושא ומס' שעות	פירוט	מטרות לביצוע	מושגים מרכזיים	דרכי למידה	ביבליוגרפיה לתלמיד ולמורה	דרכי הערכה
----------------	-------	--------------	----------------	------------	---------------------------	------------

פתיחה – 2 ש'

פריפריה – ומרכז הגדרת המושגים 2 ש'	<ul style="list-style-type: none"> פריפריה חברתית וגיאוגרפית יחסיות המושגים פריפריה ומרכז פריפריה מרצון ופריפריה מאונס 	<ul style="list-style-type: none"> הבניית מושגי הפריפריה והמרכז כחוט המקשר של יחידה זו והתוכנית כולה 	<ul style="list-style-type: none"> פריפריה חברתית פריפריה גיאוגרפית פריפריה מול מרכז 	שיעור פרונטלי	השתתפות פעילה
------------------------------------	---	---	---	---------------	---------------

העליה מחבר המדינות – 24 ש'

<p>נוכחות והשתתפות מטלה – סיכום סוגיה בהיסטוריה של יהודי רוסיה ובריה"מ</p>	<p>למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ב' פינקוס, יהודי רוסיה וברית-המועצות, ירושלים 1986 (עמ' 34-48; 105-116; 127-136) • י' ארד, תולדות השואה: ברית המועצות והשטחים המסופחים, כרך א, ירושלים תשסד (עמ' 9-26) 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • תחום המושב • גזרת הקנטוניסטים • גזרות מאי • סופות בנגב • משפט בייליס • נומרוס קלאוזוס 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מעמדם של היהודים תחת שלטון הצאר הרוסי – יהודי הערים ויהודית תחום המושב • התבוללות והתבדלות בתוך קבוצות יהודים שונות • ההגירה הגדולה לאמריקה 	<p>2 ש' היהודים ברוסיה הצארית</p>
	<p>למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ב' פינקוס, יהודי רוסיה וברית-המועצות, ירושלים 1986 (עמ' 190-214; 206) • מ' אלטשולר, היבסקציה בברית המועצות, תל אביב תשמא, (עמ' 11-17; 286-303) 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • מהפכת פברואר ומהפכת אוקטובר • ולדימיר איליץ' לנין • ליאון טרוצקי • יבסקציה • יוסף סטאלין • לברנטי בריה • הגולאגים 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המהפכה הסובייטית • השתתפות יהודים במהפכה הסובייטית ובשלטון הסובייטי, היבסקציה • יחס השלטון הקומוניסטי ליהודים וליהדות • האוטונומיה היהודית בבירוביג'אן • היהודים והטיהורים ההמוניים בתקופת שלטון סטאלין 	<p>2 ש' ועד מלחמת העולם השנייה היהודים בברית המועצות מן המהפכה</p>

<p style="text-align: center;">לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • א' ויזל, יהודי הדממה, תל אביב 1967, מהד' חדשה תל אביב 2007 (עמ' 47-51). <p style="text-align: center;">נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • י' ארד, תולדות השואה: ברית המועצות והשטחים המסופחים, כרך א, ירושלים תשסד (עמ' 177-202; 259-269; 1005-1020) • י"א גלבוט, השנים השחורות, תל אביב תשל"ב (עמ' 11-36) • ו' גרוסמן וא' ארנבורג, הספר השחור, תל אביב 1991 (עמ' 1-26) 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • הסכם ריבנטרופ-מולוטוב • מבצע ברברוסה, איינזצגרופן • בורות ההריגה, באבי יאר • הועד היהודי האנטי פשיסטי • 'הספר השחור' 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המערכה בין בריה"מ וגרמניה • מבצע ברברוסה והשמדת יהודי בריה"מ • נסיגת בריה"מ מן השטחים המערביים והעתקת התעשייה אל פנים הארץ – ההשפעה על היהודים • יחס השלטונות הסובייטים ליהודים במהלך המלחמה 	<p style="text-align: center;">2 ש' יהודי בריה"מ במלחמה"ע ה-2 ובשואה</p>
---	---	--	------------------------	---	--

	<p style="text-align: center;">לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • בן עמי, בין הפטיש והמגל, תל אביב תשכה (עמ' 17; 123-125) • סרט: ח' יבין, גחלת לוחשת – מסע אל יהודי ברית המועצות. פרק א' – חרדה עמוקה.מורה: • ב' פינקוס, יהודי רוסיה וברית-המועצות, ירושלים 1986 (עמ' 313-292; 446-429) • בן עמי, בין הפטיש והמגל, תל אביב תשכה (עמ' 136-134; -137; 140; 145-147) • 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי • סרט 	<ul style="list-style-type: none"> • 'הרוגי המלכות בברית המועצות' • משפט הרופאים • משפטי פראג • 'מסך הברזל' • 'יהודי הדממה' 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • יהדות בריה"מ אחרי השואה • תוכניתו של סטאלין לגירוש יהודי בריה"מ לסיביר • המלחמה הקרה ומסך הברזל • חיים יהודיים במחתרת • פעילות ציונית ואסירי ציון 	<p style="text-align: center;">2 ש' יהודי בריה"מ מאחורי מסך הברזל 1945-1989</p>
--	---	--	--	------------------------	---	---

	<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • א' ויזל, יהודי הדממה, תל אביב 1967, מהד' חדשה תל אביב 2007 (עמ' 85-95). • נ' שרנסקי, לא אירא רע, ירושלים 1989 (עמ' 303-315) הסרט: 'שלח את עמי' מתוך הסדרה 'תקומה' – רשות השידור – ערוץ 1. <p>נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ב' פינקוס, יהודי רוסיה וברית-המועצות, ירושלים 1986 (עמ' 279-292; 467-470) • ב' גור-גורביץ, שערים פתוחים, ירושלים 1996 (עמ' 9-21) 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי • סרט 	<ul style="list-style-type: none"> • 'שלח את עמי' • 'תיקון ג'קסון-ואניק' • 'המטוס הלנינגרדי' • אסירי ציון • אנטולי (נתן) שרנסקי • גלסנוסט • ופרסטרויקה 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • יחסה של בריה"מ למדינת ישראל • פעילות שליחים מדינת ישראל ברוסיה • פעילות בעולם למען יהודי בריה"מ • הלחץ הבינלאומי על רוסיה לפתיחת מסך הברזל ולשחרור אסירי ציון • פתיחת השערים בתחילת שנות השבעים • הרפורמות בשנות השמונים, התפרקות הגוש המזרחי ופתיחת שערי בריה"מ לעליה. 	<p>2 ש' המאבק לשחרור יהודי ברית המועצות</p>
<p>נוכחות והשתתפות</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש עם אסיר ציון 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – הכרת סיפורו של אסיר ציון. רגש – הזדהות עם תחושותיהם ומאבקם של אסירי ציון.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>2 ש' אישי מפגש עם אסיר ציון – סיפור</p>

<p>נוכחות והשתתפות מטלה – סוגיה בקליטתם והשתלבותם של עולי בריה"מ בארץ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • הרצאה, מצגת. 	<ul style="list-style-type: none"> • מרכז קליטה • קליטה ישירה • סל קליטה 	<p>ידע – ראה פירוט.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מספרים • מאפיינים – השכלה, גילאים, מבנה המשפחה, זיקה ציונית ודתית. • חלוקה – יוצאי אירופה ויוצאי אסיה • מדיניות הקליטה – מרכזי קליטה ואתרי קרוואנים, קליטה ישירה, סל קליטה. 	<p>העליה מ'חבר המדינות' בשנות ה-90 – נתונים ודמויים 2 ש'</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש עם עובד סוציאלי 	<ul style="list-style-type: none"> • רגש – הזדהות עם קשיי הקליטה של הנוער העולה. 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>רגש – הזדהות עם קשיי הקליטה של הנוער העולה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • נוער עולה מרוסיה – בין השתלבות לבין דחיקה לשולים 	<p>2 ש' נוער עולה בעיות הקליטה של</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש עם מקים פרויקט מצויינות לנוער עולה 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע ורגש – היכרות מקרוב עם המצויינות בקרב העליה, שינוי סטריאוטיפים 	<ul style="list-style-type: none"> • תרומתה של העליה למחקר המדעי ולכוח ההוראה. • פרויקטים של מצויינות מדעית בקרב נוער עולה 	<p>1 ש' בעליה מבריה"מ מצויינות מדעית</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • סיור בריכוזי עולים מרוסיה באזור הדרום 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. חשיבה וערכים – דיון: הסתגרות תרבותית מול 'התבוללות' בתרבות הקולטת. 	<ul style="list-style-type: none"> • הסתגרות חברתית תרבותית של חלק מעולי חבר המדינות 	<p>3 ש' – סיור – 'רוסיה הקטנה</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש עם שליח הסוכנות שיתאר את הדילמות הכרוכות בהעלאת עולי רוסיה לארץ 	<ul style="list-style-type: none"> • חוק השבות • יהודי ע"פ ההלכה • 'מיהו יהודי' 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. חשיבה, רגש וערכים – דיונים: עליה או זהות יהודית; העלאת עולים שאינם יהודים ע"פ ההלכה. 	<ul style="list-style-type: none"> • הגופים היהודיים השונים הפועלים בריה"מ לשעבר. • דילמה – דגש על עליה או על זהות יהודית • ויכוח – שכנוע עולים שאינם יהודים ע"פ ההלכה לעלות. 	<p>1 ש' לשעבר וסוגיית יהדותם של העולים פעילות הסוכנות היהודית בברי"מ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • הסרט 'מרכבה ירוקה' + דיון בנושא • מפגש עם חבר בית-דין לגיור • מפגש עם עולה שעבר תהליך גיור 	<ul style="list-style-type: none"> • בית דין רבני • 'נתיב' – גיור בצה"ל 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם תחושותיהם וחוויותיהם של העולים העוברים תהליך גיור</p>	<ul style="list-style-type: none"> • אחוזי המבקשים להתגייר. • המוטיבציה, והקשיים. • תהליך הגיור. • דילמות העומדות בפני בית הדין 	<p>ג'ור עולים שאינם יהודים על פי ההלכה 2 ש'</p>
--	--	---	--	---	--

הצגת המטלות	<ul style="list-style-type: none"> • מעבר על המטלות שנתנו בנושא • סיכום של המורה 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. מיומנות – אינטגרציה של השיעורים והמפגשים, ועיבודם לכדי מסקנות מקיפות ומגובשות על מצבה של העליה מבריה"מ לשעבר. 	<ul style="list-style-type: none"> • רצון להשתלב בחברה במדינת ישראל – השכלה, צבא, עבודה וכו'. • שמירה על ייחוד תרבותי וגאווה מגזרית. • האם העליה מבריה"מ לשעבר מהווה פריפריה? • פריפריה מרצון מול הידחקות לשוליים מאונס 	<p>1 ש' סיכום – השתלבות מול התבצרות תרבותית</p>
-------------	--	---	--	---	---

העליה מאתיופיה – 25 ש'

<p>נוכחות והשתתפות. מטלה – סיכום אחד מן הנושאים הקשורים לתולדות יהדות אתיופיה.</p>	<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מ' קוריןאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 49-56 87-91 (קטעים) נוסף למורה: • מ' ולדמן, מעבר לנהרי כוש: יהודי אתיופיה והעם היהודי, תל אביב תשמט, עמ' 17-33 • מ' קוריןאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 49-60 	<ul style="list-style-type: none"> • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • ממלכת שבא • גלות עשרת השבטים • יהודי יב • ממלכת אקסום • המלכה יהודית • ביתא ישראל • אמהרים, טיגרים, קוורה • פלשמורה 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מסורתם של יהודי אתיופיה ביחס למוצאם. • התיאוריות המחקריות השונות על הגעתם של היהודים לאתיופיה. • ממלכה יהודית עצמאית • יחסי יהודים-נוצרים באתיופיה • קבוצות שונות בתוך יהודי אתיופיה 	<p>2 ש' מוצאה של יהדות אתיופיה</p>
--	--	---	--	------------------------	--	--

<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מ"י וינשטאק, שנים עשר שבטי ישראל, ירושלים תשטז, עמ' 21-15 (ספר אלדד הדני) • מ' קורינאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 119-118; 145-129 (קטעים); 153; 159; 166-168. <p>נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מ' ולדמן, מעבר לנהרי כוש: יהודי אתיופיה והעם היהודי, תל אביב תשמט, עמ' 292-35 • מ' קורינאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 23-5 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • אלדד הדני • בנימין מטודלה • רדב"ז 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • סיפור אלדד הדני – היוודעות ראשונית של העולם היהודי ליהדות אתיופיה • עדויות היסטוריות על היהודים באתיופיה • שאלות ותשובות של רבנים לאורך ההיסטוריה בעניין יהודי אתיופיה 	<p>2 ש' יהדות אתיופיה וקשריה עם העם היהודי לאורך הדורות</p>
<p>למורה ולתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • י"נ פייטלוביץ, מסע אל הפלשים (עברית: מ' וורמברנד), תל אביב תשיט – עמ' 54 ועוד • מ' קורינאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 175-168; 192-179. 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • יעקב פייטלוביץ • יונה בוגלה • קבוצת כפר בתיה 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • שליחותו של יעקב פייטלוביץ' • בתי הספר היהודיים באתיופיה • קבוצת כפר בתיה – מורים יהודיים שחוזרים לאתיופיה 	<p>יהדות אתיופיה וקשריה עם העם היהודי במאה ה-20 ועם מדינת ישראל עד מבצע</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • הרצאת אורח + מצגת 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – אורח חיים של היהודים באתיופיה רגש – קירוב התלמידים לעולמם של יהודי אתיופיה; יצירת אמפתיה כלפי תרבותם של יהודי אתיופיה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • אורח חייהם של היהודים באתיופיה – שבירת דימויים וחיפה לעולם לא מוכר 	<p>חיי היהודים באתיופיה 2 ש'</p>
<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • שיר: ח' אידיסיס וש' גרוניך, המסע לארץ ישראל (בביצוע שלמה גרוניך ומקהלת שבא) ' ארנון-אוחנה (עורך), הגדת יציאת אתיופיה, ישראל תשסה, עמ' 71-75; 79-85; 249-255 • נוסף למורה: • ג' בן עזר, המסע, ישראל 2007, עמ' 31-55 	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש בקבוצות עם עולים מאתיופיה – סיפורים אישיים 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – הזדהות עם כיסופי העליה של יהודי אתיופיה; הפנמת הפלא והחשיבות שבעליות השונות.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • סיפורי עלייתם של יהודי אתיופיה • הבנת המורכבות שבמצעים אלו. • ההבדלים בין הקבוצות השונות של עולי אתיופיה. • קיבוץ הגלויות המתרחש לנגד עינינו כהתגשמות חזון הנביאים – בעיני העולים ובעיני מדינת ישראל ותושביה. 	<p>עליית יהודי אתיופיה – המסע הרגלי ומבצעי משה ושלמה 3 ש'</p>

נוכחות	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • רגש וערכים – הזדהות עם הקשר של יהדות אתיופיה למורשת, לעם ולארץ ועם נכונותם להקרבה 	<ul style="list-style-type: none"> • סיפורים אישיים על הכמיהה לארץ, על ההחלטה לעלות, על תלאות הדרך והשבי ועל המפגש עם החברה הישראלית 	מפגש עם 'אסירי ציון' מאתיופיה 2 ש'
נוכחות והשתתפות. מטלה בנושא העדה האתיופיה במדינת ישראל כיום	למורה ולתלמיד: <ul style="list-style-type: none"> • ג' בן עזר, כמו אור בכד, ירושלים תשנב, עמ' 142-217 	<ul style="list-style-type: none"> • הצגה דרך מצגת של הגישות השונות והמשמעויות שלהן 	<ul style="list-style-type: none"> • דו"ח ליטבק 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. 	<ul style="list-style-type: none"> • דו"ח ליטבק וגניזתו • הגישות הפוליטיות השונות בקליטה. • גישת הרבנות הראשית • ההבדל במדיניות כלפי גלי העליה השונים. 	2 ש' והקליטה מדיניות העליה
	לתלמיד: <ul style="list-style-type: none"> • מ' קורינאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 198-201; 210; 214-216; 230-234 • נוסף למורה: • מ' קורינאלדי, יהדות אתיופיה: זהות ומסורת, ירושלים תשמט, עמ' 193-234 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות תורניים • שיעור של ראש הישיבה 	<ul style="list-style-type: none"> • גיור לחומרא 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. • חשיבה, רגש וערכים – הזדהות עם תחושות העולים שהוטל ספק ביהדותם; הבנת הדילמה ההלכתית בנושא. 	<ul style="list-style-type: none"> • רקע תורני לסוגיה זו. • גישת דמויות רבניות שונות וגישת הרבנות הראשית • מהם הפתרונות האפשריים ומה הפתרונות שננקטו בפועל. • העמדת נושא זה כמכשול העיקרי בקליטת יהודי אתיופיה וכגורם המרכזי לניתוק מהדת והמורשת. 	3 ש' סוגיית יהדותם של עולי אתיופיה

<p>למורה ולתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> קטעי עיתונות אקטואליים 	<ul style="list-style-type: none"> מרצה אורח 	<ul style="list-style-type: none"> יהודי מומר הטפת דם ברית 	<p>ידע – ראה פירוט.</p>	<ul style="list-style-type: none"> הבדלים סוציולוגיים והבדלים הלכתיים. הבנת מעמדם ההלכתי המיוחד. המחלוקת הפוליטית והחלטות הממשלה בנושא 	<p>סוגית הפלשמורה ש' 2</p>
<p>למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ש' וייל, אמונות ומנהגים דתיים של יהודי אתיופיה בארץ, ירושלים 1988, עמ' 29-51. 	<ul style="list-style-type: none"> מרצה אורח 	<ul style="list-style-type: none"> שבעה דורות פולמוס השחיטה. 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>חשיבה ורגש – הזדהות עם הדילמות הקשות שעומדות בפני העולים המעוניינים לשמור מצוות ע"פ ההלכה המקובלת.</p>	<ul style="list-style-type: none"> רקע היסטורי על מנהגי העדה והשוואה להלכה המקובלת היום בעולם היהודי. העמדת נושא ההתנגשות בין המנהגים כגורם מרכזי בנתק בין המבוגרים לצעירים. 	<p>מנהגי העדה האתיופית והתנגשות עם ההלכה היהודית המקובלת ש' 2</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • סיור בעקבות קהילת העדה האתיופית בקרית גת • מפגש עם אנשי רווחה ועם גרעין 'הנני' למנהיגות קהילתית בתוך העדה 	<ul style="list-style-type: none"> • שבר תרבותי • מבנה משפחה • העצמה 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>רגש וערכים – הזדהות עם קשיי הקליטה; הפנמת מחוייבות החברה לשיפור מצב העדה, וחשיבות הפעולה ע"י אנשי העדה עצמם.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • השבר התרבותי • "ישראלים אבל לא יהודים" • שבר מוסד המשפחה. • נתונים על מצב העדה היום. • יוזמות חדשות בתחומים שונים: תעסוקת מבוגרים והעצמתם, תוכניות מנהיגות לנוער ועוד. 	<p>מצבה של העדה האתיופית בארץ כיום</p> <p>3 ש'</p>
<p>נוכחות והצגת המטלות</p>	<ul style="list-style-type: none"> • הצגת המטלות • סיכום של המורה 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>מיומנות – אינטגרציה של השיעורים והמפגשים, ועיבודם לכדי מסקנות מקיפות ומגובשות על מצבם של עולי אתיופיה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • רצון להשתלב בחברה הישראלית – חברה, השכלה עבודה. • יחס דואלי למורשת – ניסיון של בריחה משיוך עדתי מול ההכרה בחשיבות המורשת והזהות. 	<p>סיכום – התבוללות תרבותית מול שמירה על המורשת</p> <p>1 ש'</p>

החברה החרדית – 20 ש'

<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • צוואת משה (מתוך אתר hebrewbooks.org). • הרב שמשון רפאל הירש, אגרות צפון: תשע עשרה אגרות על היהדות, ירושלים תשכ"ז. <p>נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מ' סמט, החדש אסור מן התורה, ירושלים תשסה, עמ' 14-44; 306-309 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • אמנציפציה רפורמה • חת"ם סופר • רש"ר הירש • חסידים, מתנגדים • אגודת ישראל 		<ul style="list-style-type: none"> • האמנציפציה באירופה במאה ה-18 וה-19. • תנועת ההשכלה והקהילות הרפורמיות והניאולוגיות בגרמניה ובהונגריה. • האורתודוקסיה בהונגריה והחת"ם סופר – 'חדש אסור מן התורה'. • האורתודוקסיה בגרמניה והרש"ר הירש – 'תודה עם דרך ארץ' • האורתודוקסיה במזרח אירופה – חסידים ומתנגדים • הקמתה של 'אגודת ישראל' 	<p>3 ש' התפתחותה של היהדות החרדית באירופה</p>
--	--	--	--	---	---

נוכחות והשתתפות, הגשת עבודה – ניתוח מקורות – תפיסת העולם העקרונית של העולם החרדי

	<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • י' ברנאי (עורך) ישוב ישן וישוב חדש בארץ ישראל... מקורות לתרגיל..., ירושלים תשלב, עמ' 60-62; 118 • פשקווילים : מודעות קיר וכרזות פולמוס ברחוב החרדי • ר' אלחנן וסרמן, עקבתא דמשיחא, ירושלים תשכט <p>נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • י' קולת (עורך), תולדות היישוב היהודי בארץ ישראל מאז העליה הראשונה, התקופה העות'מאנית – חלק ראשון, עמ' 605-619. • שם, התקופה העות'מאנית – חלק שני, עמ' 73-90. • פ' פיג, 'בן יהודה ומאבקיו החברתיים והרוחניים עם "הישוב הישן" בירושלים', בתוך: מעלות 20 ב (תשנא) עמ' 86-93 • א' שריבר, 'היתר המכירה – פולמוס השמיטה תרמ"ט', בתוך: מים מדליו (תשנג) עמ' 59-80 • 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • בית הספר למל • אליעזר בן יהודה • רי"ל דיסקין • רי"ח זוננפלד • היתר המכירה • י"מ פינס, ר"ש מוהליבר • ראי"ה קוק • י"י דה האן • 'ועד עיר האשכנזי', 'העדה החרדית' 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המאבק סביב החינוך המודרני • המאבק באליעזר בן יהודה • פולמוס השמיטה • הרב קוק והיישוב הישן • זכות הבחירה לנשים 	<p>2 ש' היישוב הישן בארץ ישראל ומאבקיו</p>
--	--	--	---	------------------------	---	--

	<p>לתלמיד:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ר' יואל טייטלבוים (האדמו"ר מסאטמר), על הגאולה ועל התמורה • ר' אברהם וויינפלד, לב אברהם, מאנסי תשלז, עמ' רכב-רכד <p>נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • מ' סמט, החדש אסור מן התורה, ירושלים תשסה, עמ' 376-424 • א' רביצקי, הקץ המגולה ומדינת היהודים • א' כי טוב, כבשי דרחמנא 	<ul style="list-style-type: none"> • הכנת מקורות • שיעור פרונטלי 	<ul style="list-style-type: none"> • ר' יואל טייטלבוים • ר' עמרם בלוי • 'החזון אי"ש' • 'החזית הדתית המאוחדת' • מפלגות אגו"י, • דגל התורה, ש"ס • 'תורתו אומנותו' • חוקים דתיים 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • שלוש גישות בקרב היהדות האורתודוקסית • שותפות מלאה (המזרחי) • שלילה מוחלטת מן היסוד (סאטמר, מונקטש, העדה החרדית) • שלילה מוסרית ושותפות פרגמטית (אגודת ישראל) • פרישת הקיצוניים ממוסדות היישוב – 'ועד העיר האשכנזי' ו'העדה החרדית' • השתתפות במשחק הפוליטי • בן גוריון והחרדים – סטטוס קוו • שאלת גיוס בני הישיבות • הפגנות ומחאות לאורך שנות המדינה – חילול שבת, חילול קברים • חקיקה דתית
--	--	--	---	------------------------	--

<p>דר"ח סיור מפורט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • סיור מודרך בשכונות החרדיות שבירושלים 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש – היכרות מקרוב עם חברה בעלת אורח חיים שונה וייחודי; שינוי דעות קדומות והצגת פנים חיוביות לא מוכרות של החברה החרדית.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • אורח החיים – סגירות, הסתפקות במועט • לבוש – 'הזמן עמד מלכת' או 'ללכת עם הזמן' • לוח המודעות ככלי תקשורת המונים • הרחוב והחנויות כמשקפים את החברה • עולם הגמ"חים 	<p>5 ש' סיור בשכונות החרדיות בירושלים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • השתתפות 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • מפגש להיכרות עם העולם החרדי עם אישיות חרדית 	<ul style="list-style-type: none"> • • 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש וערכים – דיון בנושאים האמורים והתעמתות עם תפיסת עולם דתית השונה מזו של התלמידים.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • שאלת גיוס בני הישיבות • חוקים דתיים – כפיה דתית? • היחס לעולם המודרני, להשכלה כללית וכו' • היחס לכלל ישראל – החזרה בתשובה 	<p>2 ש' דמות 2 ש' האידיאולוגיה החרדית – מפגש עם</p>

<ul style="list-style-type: none"> • השתתפות בכיתה 		<ul style="list-style-type: none"> • הרצאה של חוקר של החברה החרדית 	<ul style="list-style-type: none"> • קצבאות הילדים • תורתו אומנותו • חוק טל 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש וערכים – הזדהות עם מצוקות הקיימות בעולם החרדי; דיון לגבי דרכי הפתרון של המצוקות ויחסי הגומלין בין המדינה לבין הציבור החרדי.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המצוקה הכלכלית – קצבאות הילדים • תקצוב מוסדות החינוך • חוק טל – הדרך להשתלבות בחברה • השתלבות בעולם האקדמי • יציאת נשים לעבודה 	<p>החברה החרדית כיום – מצוקות, התמודדויות וכיוונים חדשים 3 ש' 1</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הצגת דוח"ת הסיור 		<ul style="list-style-type: none"> • הצגת דוח"ת הסיור שנכתבו ע"י התלמידים בפני הכיתה • סיכום של המורה 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<p>ידע – ראה פירוט. מיומנות – אינטגרציה של השיעורים והמפגשים, ועיבודם לכדי מסקנות מקיפות ומגובשות על מצבו של המגזר החרדי.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • היבדלות מרצון – מניעים דתיים אידיאולוגיים. • תהליכי השתלבות איטיים – הכרח כלכלי. 	<p>1 ש' סיכום – היבדלות מרצון מול הכרח ההשתלבות</p>

ההתיישבות בנגב – 19 ש'

<p>2 ש' הנגב והציונות עד ראשית ימי המדינה</p>	<ul style="list-style-type: none"> • השם 'נגב' ונדידתו הגיאוגרפית • הנגב בתודעה הציונית לפני קום המדינה • יהודים בבאר שבע לפני קום המדינה • רכישת אדמות בנגב • 3 המצפים • 11 הנקודות • מסעות הפלמ"ח • צינור המים לנגב 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • יהושע חנקין • הפלמח • המצפים • 11 הנקודות 	<p>• לתלמיד: א' ומ' תלמי (עורכים), ספר הנגב – רשימות סיפורים ושירים, תל אביב תשיד (קטעים) נוסף למורה: • א' גל פאר, 'הנוכחות היהודית בב"ש 1900-1948', בתוך: מ' נאור (עורך), יישוב הנגב – 1900-1960 (עידן 6 יב"צ), ירושלים תשמו, עמ' 30-48. • ר' קרק, 'המצפים ואחת עשרה הנקודות בנגב', בתוך: אריאל 23 (152-153) 2002, עמ' 101-116. • מ' נאור, "קונצ'רטו לצינור מס' 1 – צינור המים הראשון לנגב 1947", בתוך: מ' נאור (עורך), יישוב הנגב – 1900-1960 (עידן 6 יב"צ), ירושלים תשמו, עמ' 74-80.</p>
---	---	------------------------	--	---

	<p>לתלמיד: א' ומ' תלמי (עורכים), ספר הנגב – רשימות סיפורים ושירים, תל אביב תשיד (קטעים) נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ח' פורת, משימון לארץ נושבת – רכישת קרקעות והתיישבות בנגב, ירושלים תשנו, עמ' 172-199 • א' ארז, 'הנגב במרי במאבק ובמלחמת העצמאות משנת 1939 עד שנת 1949', בתוך: א' שמואלי וי' גרדוס (עורכים), ארץ הנגב – אדם ומדבר, תל אביב תשלט, עמ' 380-413 	<ul style="list-style-type: none"> • ועדת אונסקו"פ • מבצע חורב • מבצע עובדה • שביתת הנשק 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • הנגב בהצעות החלוקה השונות • ועדת אונסקו"פ וביקורה בנגב • מלחמת העצמאות בחזית הדרום ובנגב • קווי שביתת הנשק '49 בנגב 	<p>הגבול הדרומי – בהצעת החלוקה ובמלחמת העצמאות</p>	<p>2 ש' העצמאות</p>
	<p>לתלמיד: א' ומ' תלמי (עורכים), ספר הנגב – רשימות סיפורים ושירים, תל אביב תשיד (קטעים) נוסף למורה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ד' בן גוריון, 'דוד בן גוריון והנגב' (קטעי נאומים ומאמרים), בתוך: מ' נאור (עורך), יישוב הנגב – 1900-1960 (עידן 6 יב"צ), ירושלים תשמו, עמ' 4-10 • ח' פורת, הנגב: ממדבר לארץ מזרע, שדה בוקר 2002, עמ' 12-36; 74-105 	<ul style="list-style-type: none"> • שדה בוקר • המכתשים • עיירות הפיתוח 	<p>ידע – ראה פירוט</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מסעותיו של בן גוריון לנגב • הקמת שדה בוקר והצטרפותו של דוד בן גוריון • הנגב – המשימה החלוצית הגדולה בראייתו של בן גוריון • פיתוח הנגב בשנים הראשונות 	<p>דוד בן גוריון וחזון הנגב</p>	<p>2 ש'</p>

<ul style="list-style-type: none"> • מטלה – דו"ח סיור במצפה רביבים • מטלה השוואתית בנושא 'ההתיישבות בנגב – אז והיום'. 	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • סיור מודרך באתר מצפה רביבים 	<ul style="list-style-type: none"> • מצפים • יואל דה מלאך 	<p>ידע – ראה פירוט רגש וערכים – הזדהות עם המעשה הציוני של יישוב הנגב ועם ההקרבה שבחיי המדבר והבדידות.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • מטרת התיישבות המצפים • המניעים האידאולוגיים של המתישבים • הקשיים שחוו המתישבים • כשלונות והצלחות 	<p>מצפה רביבים – ההתיישבות הראשונה בנגב הרחוק 3 ש'</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • סיור – רביבים/ משאבי שדה, מו"פ רמת נגב • מפגש עם חברי הקיבוצים 	<ul style="list-style-type: none"> • מועצה אזורית רמת נגב • קיבוץ הפרטה • חקלאות מדברית 	<p>ידע – ראה פירוט. רגש וערכים – היכרות עם החוויה הקיבוצית. הזדהות עם הקשיים והדילמות הכלכליים והאידאולוגיים</p>	<ul style="list-style-type: none"> • סיפורי הקמת קיבוצי הנגב • מצבם הכלכלי והחברתי של הקיבוצים • ענפי התעסוקה של הקיבוצים • חקלאות מדברית מתקדמת 	<p>3 ש' קיבוצי הנגב בעבר והיום</p>

<ul style="list-style-type: none"> • סיור במרחבעם • מפגש בכפר סטודנטים של עמותת 'איילים' • מפגש עם רוני פלמר, מנכ"ל עמותת "אור" 	<ul style="list-style-type: none"> • תמ"א 35 • כפרי סטודנטים • עמותת אור 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>רגש וערכים – הזדהות עם מניעים אידיאולוגיים להתיישבות חלוצית</p>	<ul style="list-style-type: none"> • יישוב הנגב – הרחבת יישובים קיימים, או הקמת יישובים חדשים? • היכרות עם התיישבות חלוצית צעירה ועכשווית בנגב. 	<p>3 ש"ר</p> <p>התיישבות חדשה בנגב – חלוציות היום</p>
<ul style="list-style-type: none"> • סיור בחוות בודדים • מפגש עם תושבי החווה 	<ul style="list-style-type: none"> • חוות בודדים • חקלאות אורגנית • חוק חובת מכרזים 	<p>ידע – ראה פירוט.</p> <p>רגש וערכים – הכירות מקרוב עם המתיישבים ומניעיהם; דיון – חיוב ושלילת התיישבות הבודדים.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • חוות הבודדים ב'דרך היין' – מטרת התוכנית. • המניעים של מתיישבי החוות – מימוש עצמי, איכות חיים, שקט. • היכרות עם החוות וענפי הפרנסה שלהן. • בעיות בירוקרטיות ובעיות בשטח. 	<p>3 ש"ר</p> <p>חוות הבודדים בנגב</p>

<p>ד ש"י סיכום</p>	<ul style="list-style-type: none"> • הליכה לפריפריה מבחירה – ממניעים ציוניים-סוציאליסטים אל המימוש העצמי • ראי של השינויים שהתחוללו בחברה הישראלית. 	<ul style="list-style-type: none"> • ידע – ראה פירוט. מיומנות – אינטגרציה של השיעורים והמפגשים, עיבודם, והצגת תמונה השוואתית של ההתיישבות מרצון בנגב לאורך השנים – מראשיתה ועד ימינו. 	<ul style="list-style-type: none"> • הצגת דוחו"ת הסיור שנכתבו ע"י התלמידים בפני הכיתה 	
------------------------	---	--	--	--